GIG CYMRU NHS WALES | Bwrdd Iechyd Addysgu Powys | Powys Teaching Health Board

Adroddiad Monitro Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2025-2026

Cynnwys

Rhagair 3
Crynodeb Gweithredol 5
Cefndir 6
Rhan 1: Adolygu 2025-26 6
Trosolwg 6
Cyfathrebu Mewnol 7
Hyrwyddo Cyfleoedd Dysgu Cymraeg 7
Hyfforddiant Cymraeg mewn Gofal Iechyd i Reolwyr 8
Uwchraddio Seilwaith Teleffoni 9
Hyfforddiant Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg 9
Gwasanaeth Cyfieithu Cymraeg 9
Uwchraddio Cyfieithu a Chydweithrediad GIG Cymru 9
Strategaeth y Gymraeg mewn Gofal Iechyd 10
Lefelau Sgiliau Cymraeg yn BIAP 10
Rhan 2: Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg 13
Safonau Cyflenwi Gwasanaethau 13
Safonau Llunio Polisi 20
Safonau Gweithredu 20
Cadw Cofnodion a Safonau Atodol 27
Symud Ymlaen: Blaenoriaethau ar gyfer 2026-27 29
Atodiad 1: Lefelau Sgiliau Cymraeg presennol yn BIAP fesul Safle 2026 30
Atodiad 2: Adroddiad Mwy na Geiriau 32
Atodiad 3: Adroddiad Safon 78A 2021-26 59
Cyd-destun 59
Gweithgaredd yn 2020-25 59
Asesiad 60

Rhagair

Mae'n bleser gen i gyflwyno Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg Bwrdd Iechyd Addysgu Powys ar gyfer 2025–26, sy'n tynnu sylw at flwyddyn bellach o gynnydd cyson wrth ymgorffori'r Gymraeg ar draws ein sefydliad a'n gwasanaethau.

Eleni gwelwyd datblygiadau arbennig o arwyddocaol yn ein seilwaith a'n gallu i ddarparu gwasanaethau yn y Gymraeg. Mae uwchraddio ein systemau teleffoni yn nodi cam mawr ymlaen, gan alluogi galwyr i gael eu cyfarch yn y Gymraeg a dewis eu hiaith ddewisol wrth gysylltu â'r Bwrdd Iechyd.

Mae hyn yn rhan bwysig o'n hymateb i argymhellion Comisiynydd y Gymraeg ac yn dangos ein hymrwymiad i sicrhau y gall siaradwyr Cymraeg ymgysylltu â'n gwasanaethau yn hyderus ac yn rheolaidd.

Rydym hefyd wedi parhau i adeiladu momentwm yn ymgysylltiad staff â dysgu’r Gymraeg. Am y drydedd flwyddyn yn olynol, mae cyfranogiad mewn hyfforddiant Cymraeg wedi cyrraedd lefel record, gan adlewyrchu newid diwylliannol parhaus a hyder cynyddol ar draws ein gweithlu.

Mae'r cynnydd hwn, ochr yn ochr â gwelliannau yn y gallu cyfieithu ac argaeledd y Gymraeg ar draws ein llwyfannau digidol, yn cryfhau ein gallu i ddarparu gofal sy'n canolbwyntio ar y person ac sy'n parchu dewis iaith.

Hoffwn ddiolch i gydweithwyr ar draws y sefydliad am eu hymrwymiad parhaus i hyrwyddo a defnyddio’r Gymraeg yn y gweithle. Gyda'n gilydd, rydym yn creu amgylchedd lle mae'r Gymraeg yn rhan naturiol a gwerthfawr o ddarparu gwasanaethau bob dydd, ac rwy'n edrych ymlaen at adeiladu ar y cynnydd hwn yn y flwyddyn nesaf.

Hayley Thomas
Prif Swyddog Gweithredol

Neges gan Gyfarwyddwr Gweithredol Pobl, Diwylliant a Thrawsnewid:

Rydym yn falch o gyflwyno Adroddiad Blynyddol Safonau’r Gymraeg ar gyfer 2025–26, sy’n amlinellu sut mae Bwrdd Iechyd Addysgu Powys yn parhau i gryfhau cydymffurfiaeth â’r Safonau wrth gefnogi uchelgeisiau ehangach *Mwy na Geiriau* a’n Strategaeth Cymraeg mewn Gofal Iechyd.

Un thema allweddol eleni fu cynyddu gweleded d a defnydd bob dydd o’r Gymraeg ar draws y sefydliad. Mae ymgyrchoedd cyfathrebu mewnol, ymgysylltu wyneb yn wyneb, ac ehangu cynnwys Cymraeg ar ein mewnrwyd i gyd wedi helpu atgyfnerthu'r neges bod y Gymraeg yn iaith sy’n fyw ac yn gweithio o fewn BIAP, yn hytrach na dim ond gofyniad cydymffurfio. Ochr yn ochr

â hyn, mae lansio ardal fewnrwyd bwrpasol ar gyfer cyfleoedd dysgu Cymraeg wedi ei gwneud hi'n haws i staff gael mynediad at hyfforddiant a chymorth.

Rydym hefyd wedi gwneud cynnydd sylweddol yn ein darpariaeth gyfieithu. Mae cyflwyno offer cyfieithu wedi'u hatgyfnerthu gan ddeallusrwydd artiffisial, ochr yn ochr â chydweithio ar draws GIG Cymru, wedi cynyddu capasiti, gwella gwydnwch, a galluogi cyfieithu ystod ehangach o ddeunyddiau y tu hwnt i'r rhai sy'n ofynnol gan y Safonau. Mae hyn wedi cefnogi mwy o gysondeb a gwell mynediad at gynnwys Cymraeg ar draws polisïau mewnol, cyfathrebu â staff a llwyfannau digidol.

Er ein bod yn dathlu'r cyflawniadau hyn, mae'r adroddiad hefyd yn tynnu sylw at feysydd lle mae angen ffocws parhaus, gan gynnwys gwella cyfraddau cwblhau hyfforddiant ymwybyddiaeth o'r Gymraeg a chynyddu'r defnydd cyson o'r broses asesu swyddi gwag yn y Gymraeg. Bydd y blaenoriaethau hyn yn parhau i fod yn ganolog i'n gwaith yn 2026–27.

Ar y cyfan, mae'r adroddiad hwn yn adlewyrchu dull sy'n aeddfedu o gynllunio'r Gymraeg yn BIAP, gan gyfuno cydymffurfiaeth, datblygu'r gweithlu a newid diwylliannol. Hoffwn ddiolch i gydweithwyr ar draws y sefydliad sydd wedi cyfrannu at y cynnydd hwn ac sy'n parhau i hyrwyddo'r Gymraeg yn eu timau a'u gwasanaethau.

Debra Wood-Lawson
Cyfarwyddwr Gweithredol Pobl, Diwylliant a Thrawsnewid
Arweinydd Gweithredol y Gymraeg a Chydraddoldeb

Crynodeb Gweithredol

Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu'r camau a gymerwyd gan Fwrdd Iechyd Addysgu Powys (BIAP) i weithredu Safonau'r Gymraeg. Mae'n rhoi manylion am y cynnydd a wnaed yn ystod 2025–2026, gan gynnwys datblygiadau ar draws nifer o feysydd allweddol.

- Carreg filltir bwysig fu uwchraddio'r seilwaith teleffoni, gan alluogi galwyr i dderbyn cyfarchiad yn y Gymraeg a dewis eu hiaith wrth gysylltu â'r sefydliad, gan gynrychioli cydymffurfiaeth lawn â'r Safonau hyn am y tro cyntaf.
- Mae twf parhaus wedi bod mewn dysgu Cymraeg. Am y drydedd flwyddyn yn olynol mae cyfranogiad mewn hyfforddiant Cymraeg wedi cyrraedd lefel record, gan adlewyrchu hyder cynyddol a newid diwylliannol ar draws y gweithlu.
- Ochr yn ochr â hyn, mae'r ddarpariaeth barhaus o hyfforddiant Cymraeg mewn Gofal Iechyd i Reolwyr yn parhau i ymgorffori dealltwriaeth o'r Safonau a'r Cynnig Rhagweithiol o fewn ymarfer arweinyddiaeth.
- Gwnaed gwelliannau pellach i'r ddarpariaeth gyfieithu. Mae cyflwyno offer cyfieithu wedi'u hatgyfnerthu gan ddeallusrwydd artiffisial a chydweithio ar draws GIG Cymru wedi cynyddu capasiti, gwella amseroedd cwblhau gwaith, a galluogi cyfieithu ystod ehangach o ddeunydd, gan gynnwys cyfathrebu mewnol a chynnwys mewnrwyd y tu hwnt i ofynion y Safonau.
- Mae gweithgarwch cyfathrebu ac ymgysylltu mewnol wedi parhau. Mae datblygu ardal fewnrwyd bwrpasol ar gyfer dysgu Cymraeg wedi gwella mynediad at hyfforddiant ac adnoddau i staff ymhellach.

Yn gyffredinol, mae'r Bwrdd Iechyd yn parhau i weithio i sicrhau cydymffurfiaeth â'r Safonau. Mae systemau ar waith i sicrhau bod y rhan fwyaf o safonau'n cael eu bodloni yn y rhan fwyaf o amgylchiadau, ac mae BIAP yn perfformio'n arbennig o dda mewn meysydd a reolir yn ganolog fel cyfathrebu, llwyfannau digidol, a phrosesau recriwtio.

Mae'r adroddiad hefyd yn nodi meysydd sydd angen ffocws parhaus. Mae'r rhain yn cynnwys gwella cyfraddau cwblhau hyfforddiant ymwybyddiaeth o'r Gymraeg, yn dilyn dirywiad sy'n gysylltiedig â chylchoedd adnewyddu, a chynyddu'r nifer sy'n manteisio ar y broses asesu swyddi gwag yn y Gymraeg i sicrhau bod rolau'n cael eu hasesu'n gyson am eu gofynion ieithyddol.

Darperir rhagor o fanylion am y datblygiadau hyn, ochr yn ochr â chyfrif cynhwysfawr o gydymffurfiaeth yn erbyn pob un o'r Safonau, yn Rhan 2 o'r adroddiad hwn.

Cefndir

Rhaid i BIAP, ynghyd â Byrddau Iechyd Ac Ymddiriedolaethau eraill yng Nghymru, gydymffurfio â chyfres o Safonau fel yr amlinellir yn Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 7) 2018.

Er mai Gweinidogion Cymru sy'n pennu'r safonau, y Comisiynydd sydd i benderfynu pa safonau sy'n gymwys i gorff penodol. Ym mis Tachwedd 2018, cyflwynodd y Comisiynydd hysbysiad cydymffurfio BIAP a oedd yn amlinellu'r safonau sydd gydymffurfio â nhw, a'r dyddiad erbyn pryd y mae'n rhaid iddo gydymffurfio. Mae copi o hysbysiad cydymffurfio BIAP ar gael yma.

Fel rhan o'r Safonau hyn mae gofyniad i BIAP fonitro gweithrediad y Safonau a llunio Adroddiad Blynyddol (y ddogfen hon) sy'n rhoi manylion am sut mae'r bwrdd iechyd wedi cydymffurfio â'r Safonau.

Rhaid i bob aelod o staff dwyn cyfrifoldeb am weithredu'r Safonau ar draws BIAP. Bydd Arweinwyr y Gwasanaethau'n monitro cydymffurfiaeth o fewn eu meysydd gwasanaeth eu hunain ac yn adrodd cynnydd i Reolwr Gwella Gwasanaethau'r Gymraeg a fydd yn cynghori ac yn cefnogi'r gwaith o weithredu'r Safonau yn unol â hynny. Ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol, bydd Rheolwr Gwella Gwasanaeth y Gymraeg yn drafftio adroddiad blynyddol a fydd yn cael ei gyflwyno i Arweinydd Gweithredol y Gymraeg a'i gymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith a'r Bwrdd cyn cael ei gyhoeddi ar wefan y bwrdd iechyd.

Mae'r fframwaith *Mwy na Geiriau* ar gyfer y Gymraeg mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn cyd-fynd â'r Safonau ac yn amlinellu sut y bydd y sectorau iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghymru yn gwella eu gallu i ddarparu eu gwasanaethau yn Gymraeg, wedi'u trefnu o amgylch egwyddor y Cynnig Rhagweithiol - y syniad mai cyfrifoldeb darparwyr gwasanaethau yw cynnig cyfle i ddefnyddwyr gwasanaeth ddefnyddio'r Gymraeg heb gael eu holi.

Rhan 1: Adolygu 2025-26

Trosolwg

2025-26 oedd yr ail flwyddyn ers cyflwyno ein Strategaeth newydd ar gyfer y Gymraeg mewn Gofal Iechyd ac er ein bod wedi parhau i gyfeirio ymdrechion at gynyddu lefel sgiliau Cymraeg o fewn ein gweithlu, rydym hefyd wedi gweithio i gynyddu ymwybyddiaeth a datblygu ein defnydd mewnol o'r Gymraeg.

Cyfathrebu Mewnol

Mae'r Bwrdd Iechyd yn parhau i gynnal ymgyrchoedd cyfathrebu mewnol i hyrwyddo dealltwriaeth o'r Safonau a'r fframwaith Mwy na Geiriau yn ogystal â hyrwyddo cyfleoedd ar gyfer hyfforddiant ynghylch y Gymraeg, fel y sesiynau arbenigol a gynhelir ar gyfer y gweithlu Niwroamrywiaeth, Niwroamrywiaeth ac annog staff i gymryd rhan mewn digwyddiadau fel ymgyrch Dydd Miwsig Cymru, #DefnyddiaDyGymraeg Comisiynydd y Gymraeg, i hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn fewnol.

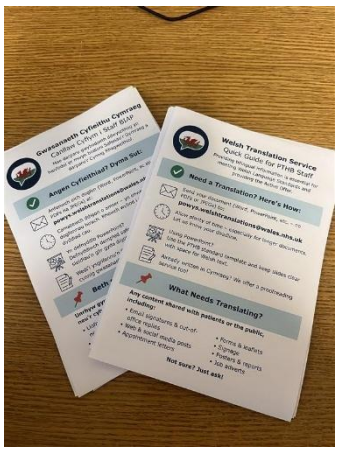

Mae aelodau o dîm y Gymraeg hefyd wedi bod yn bresennol mewn sesiynau wyneb yn wyneb ar draws y bwrdd iechyd i hyrwyddo gwaith y tîm.

Hyrwyddo Cyfleoedd Dysgu Cymraeg

Rydym wedi gweithio'n galed yn ystod y flwyddyn hon i annog ein staff i ymgymryd â hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith a chydymffurfiaeth a chyfleoedd dysgu'r Gymraeg, ac rydym unwaith eto wedi torri ein record blaenorol ar nifer y staff sy'n cymryd rhan mewn amrywiol o gyfleoedd dysgu. Ymgymerodd y niferoedd canlynol â hyfforddiant eleni (gyda chynnydd ar y flwyddyn flaenorol, a oedd yn flwyddyn record ynddi ei hun, fel y nodwyd):

- Cymerodd 8 unigolyn o'r bwrdd iechyd ran yng nghynllun Codi Hyder.
- Cymerodd 36 unigolyn ran yng nghynllun dysgu rhagarweiniol *Cwrs Croeso* gyda Dysgu Cymraeg.
- Mynychodd 14 y cwrs newydd "Cwrs Blasu" i ddechreuwyr Cymraeg.
- Cwblhaodd 6 gwrs hunangyfeiriedig ar-lein gyda Dysgu Cymraeg.
- Mynychodd 1 gwrs haf deuddydd a drefnwyd gan Brifysgol Aberystwyth.
- Cymerodd 3 unigolyn arall ran mewn cynlluniau Dysgu Cymraeg gyda chefnogaeth y bwrdd iechyd.

Mae'r cyfanswm hwn o 68 sy'n mynychu hyfforddiant Cymraeg, am y drydedd flwyddyn yn olynol, yn record i'r Bwrdd Iechyd, gan gynrychioli cynnydd cynaliadwy yn nifer ein staff sy'n ymgymryd â hyfforddiant Cymraeg. Yn ogystal â'r uchod:

- Mynychodd 26 hyfforddiant Cymraeg i reolwyr neu Iaith Gymraeg mewn gofal iechyd (gweler isod).

Fel rhan o'r ymdrechion hyn, mae ardal newydd o fewnrwyd BIAP wedi'i datblygu i grynhoi a hyrwyddo cyfleoedd dysgu.

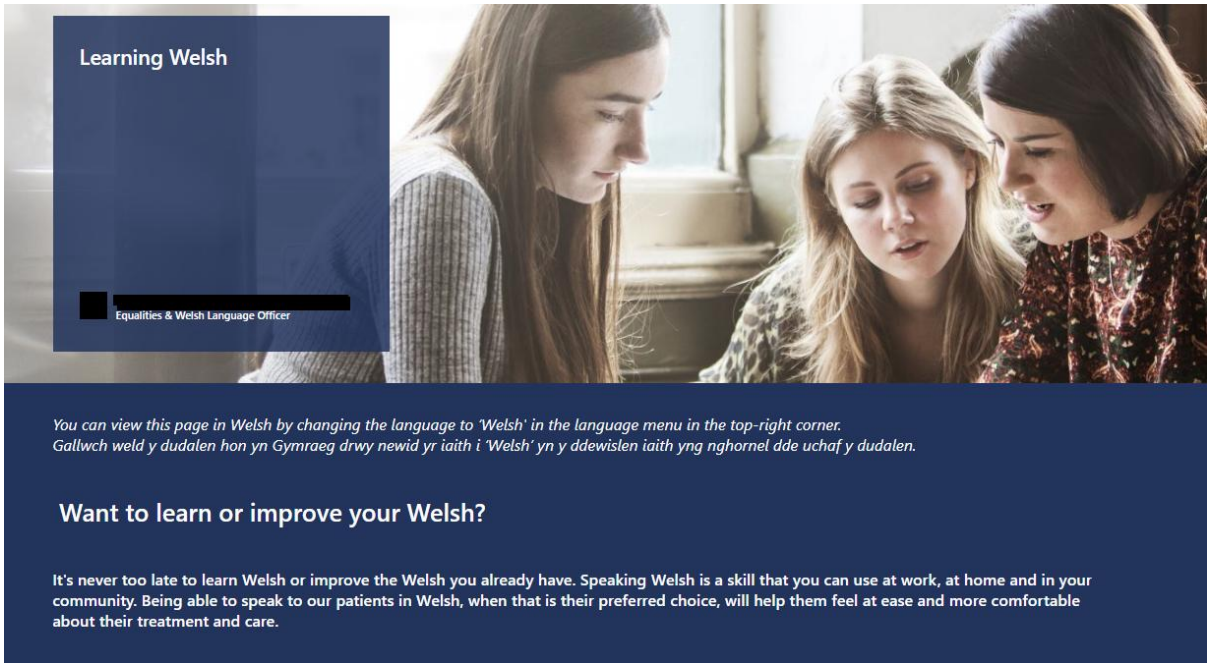

Hyfforddiant Cymraeg mewn Gofal Iechyd i Reolwyr

Cyflwynwyd y modiwl hyfforddi hwn yn ystod 2023-24 fel rhan o Raglen Hyfforddi Rheolwyr Bwrdd Iechyd Addysgu Powys ac mae'n parhau i fod yn gonglfaen i'n hymdrechion cydymffurfio, yn ogystal â tharged yn ein Strategaeth y Gymraeg mewn Gofal Iechyd. Mynychodd cyfanswm o 26 o staff â chyfrifoldeb arweinyddiaeth bedair sesiwn yn ystod 2025-26, gyda 39 arall wedi bachu lle i fynychu cyrsiau yn wythnosau cyntaf 2026-27.

Mae'r cwrs yn cwmpasu pynciau megis:

- Y rhesymau moesol a diwylliannol pam mae darparu gwasanaethau yn y Gymraeg yn rhan angenrheidiol o arfer clinigol da, gan gyffwrdd â phynciau fel Gorbryder Diwylliannol, yn ogystal ag amlinellu'r gofynion deddfwriaethol a strategol.
- Sut i ystyried y Gymraeg yn briodol wrth recriwtio.
- Sut i gyrchu gwasanaethau cyfieithu a chyfieithu ar y pryd a pham mae eu hangen arnynt.

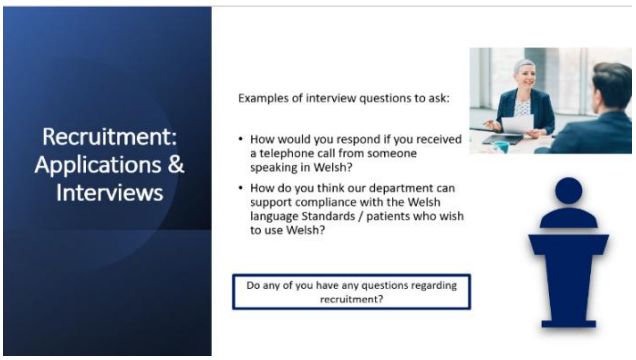

Mae'r modiwl hyfforddi Cymraeg mewn Gofal Iechyd i Reolwyr yn gonglfaen i'n strategaeth ar gyfer cydymffurfio â'r Safonau a *Mwy na Geiriau*, gan helpu sicrhau bod y safonau'n dod yn 'fusnes fel arfer' ar draws y bwrdd iechyd.

Uwchraddio Seilwaith Teleffoni

Yn ystod 2025-26, mae seilwaith ffôn BIAP wedi'i uwchraddio i alluogi galwyr sy'n dod i mewn i wahanol leoliadau yn ôl eu dewisiadau iaith. Mae hyn yn caniatáu, er enghraifft, i alwadau Cymraeg sy'n dod i mewn o unrhyw ran o'r bwrdd iechyd gael eu cyfeirio i leoliadau sydd â staff sy'n siarad Cymraeg, gan alluogi'r corff staff presennol i ddelio â galwadau sy'n dod i mewn yn iaith ddewisol y galwyr. Roedd y datblygiadau hyn yn rhan o'r ymateb ehangach i hysbysiad o ymchwiliad gan y Comisiynydd (Cyf: CS1124) ar 28ain Mawrth 2023. Ym mis Mawrth 2026, roedd y prosiect bron â'i gwblhau, gyda'r holl newidiadau i'r seilwaith ar waith a hyfforddiant staff ar y gweill.

Hyfforddiant Ymwybyddiaeth o’r Gymraeg

Mae modiwl ESR Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg wedi bod yn sesiwn hyfforddi ar-lein orfodol i bob aelod o staff; erbyn diwedd 2025-26 roedd wedi'i gwblhau gan **82.2%** o staff, gostyngiad o 12.5% o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Nid oedd y gostyngiad sylweddol hwn yn ddisgwyliedig, ond mae'n debyg mai canlyniad dros dro yw hi i newid naturiol yn y broses adnewyddu yn hytrach nag unrhyw beth arall (rhaid i staff adnewyddu'r hyfforddiant bob tair blynedd, a chyflwynwyd yr hyfforddiant tua thair blynedd yn ôl). Roedd y ffigur cwblhau yn 96% mor ddiweddar â mis Medi 2025, sy'n dangos bod y gostyngiad yn gysylltiedig ag amseriad adnewyddu yn hytrach na dirywiad parhaus mewn ymgysylltiad.

Gwasanaeth Cyfieithu Cymraeg

Cyfieithwyd cyfanswm o 637,259 o eiriau yn fewnol yn ystod 2025-26, cynnydd o 6.7% ar 2024-25. Mae cynnal gwasanaeth cyfieithu mewnol wedi dod â manteision sylweddol o ran amseroedd cwblhau gwaith a chysondeb; dechreuwyd gweld cynnydd pellach mewn cynhyrchiant tua diwedd 2025-26 oherwydd cyflwyno system newydd wedi'i atgyfnerthu gan ddeallusrwydd artiffisial a threfniant cydweithredol (gweler isod).

Uwchraddio Cyfieithu a Chydweithrediad GIG Cymru

Ers 2021 mae BIAP wedi defnyddio meddalwedd Cof Cyfieithu (Memsource/Phrase) i gynyddu capasiti'r uned gyfieithu. Ym mis Tachwedd 2025 ymunon ni â chydweithrediad aml-sefydliadol yn GIG Cymru i rannu Cof Cyfieithu byw ar draws sawl sefydliad. Fel rhan o'r bartneriaeth hon (gyda sefydliadau gan gynnwys PCGC, Iechyd Cyhoeddus Cymru ac eraill), mae hyn hefyd wedi arwain at uwchraddio sylweddol i'r system a ddefnyddir o fewn BIAP, sydd bellach â

chyfieithu peirianyddol sy'n cael ei yrru gan ddeallusrwydd artiffisial wedi'i integreiddio i'r system. Mae testun sy'n cael ei brosesu gan yr uned gyfieithu bellach yn cael ei rag-gyfieithu gan ddeallusrwydd artiffisial a'r Cof Cyfieithu ac yna'n cael ei gadarnhau / gwirio ansawdd gan gyfieithydd dynol proffesiynol.

Mae hyn wedi arwain at gynnydd sylweddol mewn capasiti ac mae'r bwrdd iechyd bellach wedi dechrau cyfieithu deunydd nad oedd ar gael yn y Gymraeg o'r blaen, ac nid yw rhai ohono'n cael ei orfodi gan y safonau; gan gynnwys rhannau o'r Fewnrwyd a chyfathrebu mewnol. Mae rhagor o wybodaeth wedi'i chynnwys yn yr adrannau perthnasol o Ran 2.

Fel rhan o'r cydweithrediad newydd, bydd cydweithwyr y GIG mewn timau eraill yn cwmpasu gofynion cyfieithu BIAP ar adegau pan nad yw cyfieithwyr BIAP ar gael. Y disgwyl yw na fydd y Bwrdd Iechyd yn y dyfodol yn defnyddio cyfieithwyr Cymraeg llawrydd y tu allan i'r GIG yn rheolaidd mwyach.

Strategaeth y Gymraeg mewn Gofal Iechyd

Wedi'i gyhoeddi yn 2023-24, mae ein Strategaeth y Gymraeg mewn Gofal Iechyd 2024-2029 yn ymgorffori'r gofyniad i ddatblygu Cynllun Pum Mlynedd i gynyddu ein gallu i ddarparu Ymgynghoriadau Clinigol yn y Gymraeg yn unol â Safon y Gymraeg 110 yn ogystal â Strategaeth y Gweithlu sy'n ofynnol gan *Mwy na Geiriau*, a darparu cyfeiriad a thargedau cyffredinol ar gyfer datblygu ein gweithlu dwyieithog. Mae'r ddogfen ar gael ar wefan BIAP ac mae'n nodi sut rydym yn bwriadu datblygu ein gallu Cymraeg fel sefydliad dros gyfnod o bum mlynedd.

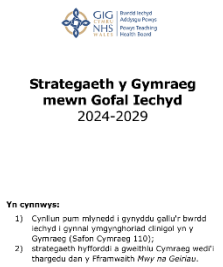
GIG CYMRU NHS WALES | Bwrdd Iechyd Addysga Powys Powys Teaching Health Board

Strategaeth y Gymraeg mewn Gofal Iechyd
2024-2029

Yn cynnwys:

1) Cynllun pum mlynedd i gynyddu gallu'r bwrdd iechyd i gynnal ymgynghoriad clinigol yn y Gymraeg (Safon Cymraeg 110);
2) strategaeth hyfforddi a gweithlu Cymraeg wedi'i thargedu dan y Fframwaith *Mwy na Geiriau*.

Lefelau Sgiliau Cymraeg yn BIAP

O’r 31ain Mawrth 2026, nododd 2,644 aelod o staff yn BIAP bod eu gallu i siarad Cymraeg fel a ganlyn:

Sgiliau Cymraeg fesul Blwyddyn (Cyfran a Niferoedd)

Blwyddyn	Anhysbys	Lefel 0	Lefel 1	Lefel 2	Lefel 3	Lefel 4	Lefel 5	CYFANSWM
2022-23	317	1,140	654	161	79	69	115	2,535
2023-24	306	1,148	625	178	91	77	97	2,522
2024-25	269	1,265	624	171	91	78	108	2,605
2025-26	203	1,343	654	163	87	79	115	2,644

Mae nifer y staff ym mhob grŵp wedi aros yn fras yr un fath â'r blynyddoedd blaenorol. Er bod nifer absoliwt y staff sydd â sgiliau Cymraeg uwch (lefelau 3+) wedi cynyddu i'w uchaf erioed am yr ail flwyddyn yn olynol; mae hyn yn cael ei wrthbwyso gan dwf yn y corff staff cyffredinol, sy'n golygu bod y ganran sydd ag unrhyw lefel o sgiliau Cymraeg wedi lleihau ychydig.

Blwyddyn	Lefel 0	Lefel 1	Lefel 2	Lefel 3	Lefel 4	Lefel 5
2022-23	51.4	29.5	7.3	3.6	3.1	5.2
2023-24	51.8	28.2	8.0	4.1	3.5	4.4
2024-25	54.1	26.7	7.3	3.9	3.3	4.6
2025-26	55.0	26.8	6.7	3.6	3.2	4.7

Mae dadansoddiad ar wahân o set ddata'r gweithlu (gweler Adroddiad Blynyddol Cydraddoldeb 2025–26) yn dangos cynnydd yn amrywiaeth y gweithlu, gan gynnwys twf yn nifer y staff a recriwtiwyd yn rhyngwladol. Mae'n bosibl bod y newid hwn yng nghyfansoddiad y gweithlu yn cyfrannu at gyfran gyffredinol y staff sydd â sgiliau Cymraeg yn parhau'n gymharol sefydlog, er gwaethaf lefelau record o gyfranogiad mewn hyfforddiant a chynnydd yn nifer cyffredinol y staff.

Sgiliau Cymraeg fesul Oedran (Anhysbys wedi'u Dileu)

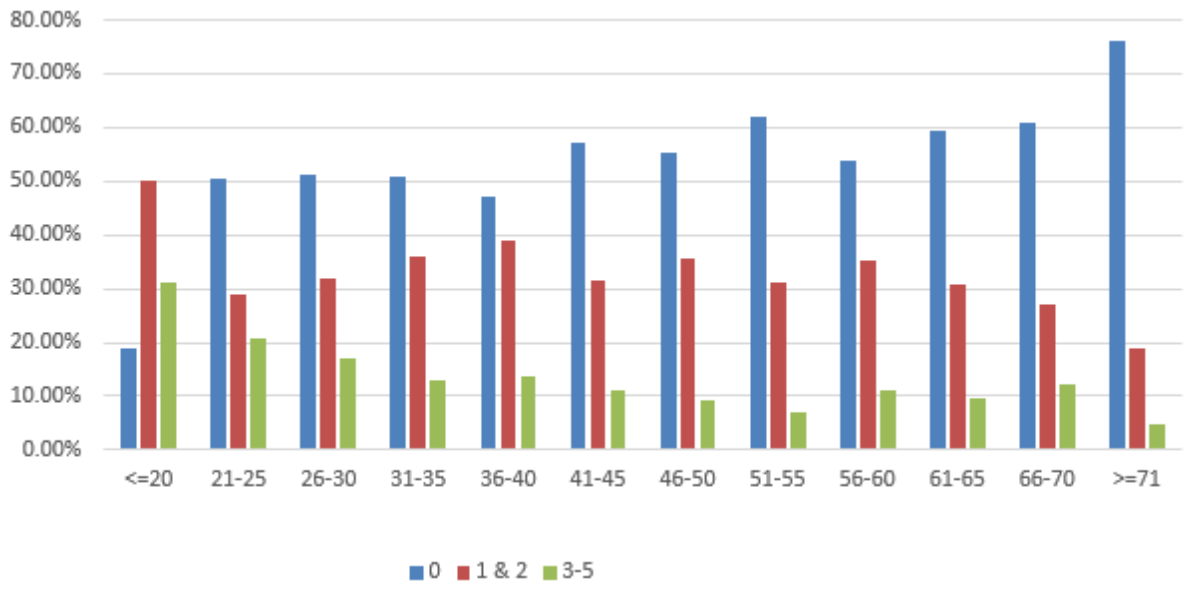

Mae dangos dosbarthiad lefelau sgiliau yn ôl oedran yn parhau i ddangos bod staff iau yn debygol o ddangos lefel uwch o allu Cymraeg na'u cydweithwyr hŷn, yn

enwedig ar y lefelau uwch 3-5 gyda staff 20 oed neu iau wyth gwaith yn fwy tebygol o ddangos y sgiliau uwch hyn na'u cydweithwyr hynaf 71+ oed.

Mae'r data hwn wedi'i ddadansoddi yn ôl safle daearyddol (ar gyfer 9 prif safle ysbyty BIAP) yn Atodiad 1 (nodwch nad yw holl staff BIAP yn cael eu dangos gan fod rhai wedi'u lleoli mewn lleoliadau eraill). Mae dosbarthiad sgiliau Cymraeg ymhlith staff BIAP yn anwastad, gyda dau safle (ysbyty Ystradgynlais ac yn benodol ysbyty Bro Dyfi (Machynlleth)) yn dangos lefelau sylweddol uwch o sgiliau staff na safleoedd eraill. Mae hyn yn unol â chyfrifiad 2021 a ddangosodd fod y gyfran yn lleol yn amrywio o gyn lleied â 7% yn Nhref-y-clawdd a Llanandras i gyn uchel â 33% yn Ystradgynlais a 48% ym Machynlleth.

Rhan 2: Cydymffurfio â Safonau’r Gymraeg

Yn ogystal â'r enghreifftiau uchod, mae'r canlynol yn nodi manylion y camau y mae BIAP wedi eu cymryd i sicrhau neu wella cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg yn ystod 2025-26.

Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

Safonau	Sefyllfa 2025-26	Camau Gweithredu Arfaethedig yn ystod 2026-27
Safonau 1-7 mewn perthynas â gohebiaeth a anfonwyd gan y bwrdd iechyd	Yn unol â'r safonau a'n polisi BIAP mewnol, rydym wedi parhau i sicrhau bod gohebiaeth safonol yn cael ei hanfon allan yn ddwyieithog fel mater o drefn. O ran gohebiaeth ansafonol, mae'r gofyniad i ddelio â hyn yn lleol fesul achos yn cael ei hyrwyddo trwy sesiynau ymsefydlu, cyrsiau ymwybyddiaeth iaith a chynlluniau gweithredu mewnol adrannau. Mae rhan sylweddol o gyfathrebu’r bwrdd iechyd yn digwydd dros y cyfryngau cymdeithasol, sy'n cael ei reoli gan y tîm cyfathrebu. Mae gan y tîm siaradwr Cymraeg sy’n gallu sicrhau bod modd ymateb i unrhyw ohebiaeth a dderbynnir trwy’r cyfrwng hwnnw yn y Gymraeg heb yr angen am gyfieithu.	Parhau i sicrhau bod gohebiaeth yn cael ei chyfieithu yn ôl yr angen, ac i hyrwyddo cydymffurfiaeth â'r safonau hyn drwy sesiynau ymsefydlu, cyrsiau ymwybyddiaeth iaith a chynlluniau gweithredu mewnol adrannau. Dylai camau i gynyddu sgiliau Cymraeg drwy’r ap asesu swyddi gwag a blaenoriaethu hyfforddiant wella gallu’r bwrdd iechyd i ymateb yn gyflym i ohebiaeth yn y Gymraeg.
Safonau 8 – 20 yn ymwneud â galwadau ffôn a wnaed ac a dderbyniwyd gan y bwrdd iechyd	Mae cyflwyno seilwaith teleffoni newydd yn ystod y flwyddyn ddiwethaf yn golygu bod galwyr i'r bwrdd iechyd bellach yn cael cyfarchiad Cymraeg yn unol â Safon 8 a chynigir dewis iaith iddynt yn unol â Safon 9; mae'r Bwrdd Iechyd yn cydymffurfio'n llawn â'r ddwy safon hyn am y tro cyntaf.	Sicrhau bod y system newydd yn cael ei rhoi ar waith ac yn weithredol cyn gynted â phosibl yn ystod 2026-27.

	Mae llif galwadau aml-safle wedi'i sefydlu a fydd yn galluogi galwadau sy'n dod i mewn sy'n gofyn am ddefnyddio'r Gymraeg i gael eu dargyfeirio o safleoedd ar draws y bwrdd iechyd i'r rhai sydd â siaradwyr Cymraeg ar gael ymhlith y staff sy'n trin galwadau. Rhagwelir y bydd yr elfen hon o'r system ar-lein yn gynnar yn 2026-27.	
Safonau 20-22CH yn ymwneud â chyfarfodydd nad ydynt ar agor i'r cyhoedd	Mae'r gofyniad hwn yn cael ei hyrwyddo'n barhaus ac mae timau unigol wedi gweithredu prosesau yn unol â'u gofynion unigol. Mae'r ddogfen Adnoddau ac Arweiniad i Reolwr yn cynnwys gwybodaeth am gynnal cyfarfodydd gydag aelodau'r cyhoedd. Lle nad yw'r staff sy'n siarad Cymraeg ar gael i fynychu cyfarfodydd, mae gan staff y gallu i gyrchu gwasanaethau cyfieithu ar y pryd, ac mae manylion y gwasanaethau cyfieithu ar y pryd sydd wedi'u cymeradwyo ar gael i staff ar y fewnrwyd ac wedi'i hyrwyddo i staff. Mae'r sesiwn hyfforddi Cymraeg mewn Gofal Iechyd i Reolwyr yn ymdrin â gofynion y safonau hyn ac yn sicrhau bod rheolwyr yn ymwybodol o'r angen i gynnig cyfle i bobl sy'n cael eu gwahodd i gyfarfodydd i ddefnyddio'r Gymraeg.	Parhau i fonitro lefelau cydymffurfio ac adborth.
Safonau 23-25 yn ymwneud â chleifion mewnol a chynadleddau achos	Gellir cofnodi dewis iaith cleifion mewnol drwy sawl sianel ar draws BIAP. Mae gan ein systemau electronig WPAS a WCCIS y gallu i gofnodi dewis iaith cleifion. Mae llawer o'n ffurflenni atgyfeirio defnyddwyr gwasanaeth hefyd yn gofyn i gleifion am eu dewis iaith, a chynadleddau achos yn cael eu cynnal fel mater o drefn gyda chymorth cyfieithu ar y pryd.	Sicrhau bod unrhyw systemau newydd yn cael eu datblygu yn unol â'r gofynion hyn, gan gynnwys unrhyw systemau cenedlaethol y mae BIAP yn cyfrannu atynt. Bydd BIAP yn datblygu dull polisi i gydymffurfio â Safon 24 (mae hyn wedi'i ohirio oherwydd problemau staffio).

Safonau 26-32 yn ymwneud â chyfarfodydd a digwyddiadau sydd ar agor i'r cyhoedd	Mae'r gofyniad i ofyn i'r cyhoedd a hoffent ddefnyddio'r Gymraeg yn ein cyfarfodydd wedi'i amlinellu mewn dogfennau canllawiau ar gynnal cyfarfodydd a digwyddiadau. Mae'r nifer sy'n manteisio ar y cynnig hwn yn brin, e.e. Gwahoddwyd cyfranogwyr CCB y bwrdd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn cwestiynau, ac roedd yr holl wybodaeth a ddarparwyd yn Gymraeg; fodd bynnag, ni dderbyniwyd unrhyw gwestiynau yn Gymraeg. Mae'r canllawiau gweithdrefnol 'Iaith Gymraeg – Cyfathrebu a Marchnata' sy'n cynnwys gwybodaeth ar sut i gydymffurfio â'r Safonau wrth drefnu cyfarfodydd sy'n agored i'r cyhoedd yn parhau i gael eu hyrwyddo i reolwyr a staff o fewn eu timau; mae'r sesiwn hyfforddi Cymraeg mewn Gofal Iechyd i Reolwyr yn ymdrin â gofynion y safonau hyn ac yn sicrhau bod rheolwyr yn ymwybodol o'r angen i gynnig cyfle i bobl sy'n cael eu gwahodd i gyfarfodydd i ddefnyddio'r Gymraeg.	Parhau i fonitro lefelau cydymffurfio ac adborth.
Safonau 33-38 yn ymwneud â chyhoeddusrwydd a hysbysebu, arddangos deunydd yn gyhoeddus, cynhyrchu a chyhoeddi dogfennau a ffurflenni. (Safonau 47-49 yn ymwneud ag arwyddion, hefyd Safonau 111 yn ymwneud ag arwyddion)	Cynhaliwyd ymweliadau rheolaidd â'r 9 prif safle ysbyty, gan asesu cydymffurfiaeth ag ystod o safonau gan gynnwys y rhai sy'n ymwneud ag arwyddion, arddangosfeydd gwybodaeth a dogfennau neu daflenni. Mae arwyddion sefydlog wedi bod yn ddwyieithog fel mater o drefn, wrth gwrs, ymhell cyn cyflwyno Safonau'r Gymraeg, ac ni chafwyd hyd i unrhyw enghreifftiau o ddiffyg cydymffurfio o ran arwyddion sefydlog. Mae arwyddion newydd sy'n gyfeillgar i bobl â dementia wedi'u gosod yn ysbyty Bronllys sy'n cydymffurfio'n llawn â Safonau'r Gymraeg:	Parhau i ymweld â safleoedd i asesu cydymffurfiaeth ac uwchgyfeirio materion.

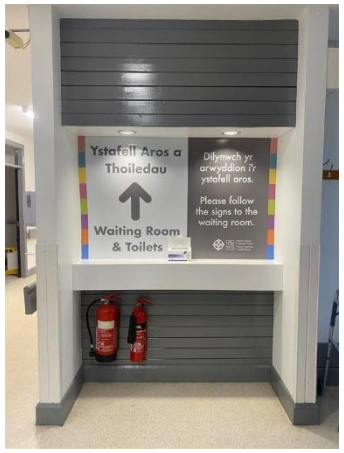

Cyhoeddir llawer o ddogfennau, arwyddion a gwybodaeth gyhoeddus yn Gymraeg a/neu'n ddwyieithog o fewn y bwrdd iechyd. Mae'r delweddau yn yr adran hon yn dangos rhai o'r deunyddiau a gyhoeddwyd yn ystod 2025-26.

	Mae arwyddion dros dro ac arddangosfeydd gwybodaeth wedi gweld gwelliant sylweddol ers 2024-25 gyda chyfran fwy o arwyddion bellach yn cael eu harddangos yn ddwyieithog. Dylid nodi bod cyfran sylweddol o'r posteri gwybodaeth sy'n cael eu harddangos mewn safleoedd BIAP yn dod o ffynonellau nad oes ganddynt safonau'r Gymraeg ac sy'n darparu gwybodaeth yn Saesneg yn unig; er enghraifft, elusennau yn y DU fel The Alzheimer's Society, neu grwpiau gwirfoddol neu elusennol lleol bach. Yn unol â Chod Ymarfer Safonau'r Gymraeg (Rhif.7) a gyhoeddwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg, nid yw arddangos y wybodaeth hon yn mynd yn groes i'r safonau, gan nad oedd BIAP (neu sefydliad arall sydd wedi derbyn Hysbysiad Cydymffurfiaeth Safonau'r Gymraeg) yn cynhyrchu'r wybodaeth yn y lle cyntaf.	
Safonau 39-46 sy'n ymwneud â gwefan, apiau a chyfryngau cymdeithasol y bwrdd iechyd	Hyd eithaf ein gwybodaeth gyfredol, mae gwefan a phrif sianeli cyfryngau cymdeithasol BIAP yn cael eu gweithredu yn unol yn llawn â'r safonau. Mae gwefan Elusen Iechyd Powys newydd, a sefydlwyd yn ystod 2025-26, yn gwbl ddwyieithog.	Parhau i sicrhau bod cydymffurfiaeth yn uchel.

	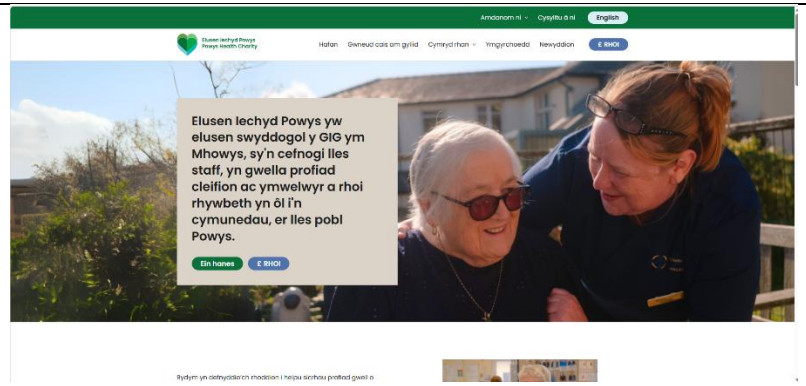	
Safonau 47-49 yn ymwneud ag arwyddion	Gweler safonau 33-38 uchod.	Gweler safonau 33-38 uchod.
Safonau 50-53 yn ymwneud â derbyn ymwelwyr	Mae arwydd wedi ei roi i bob derbynfa yn y bwrdd iechyd (lle nad oedd arwydd yno eisoes), yn gwahodd ymwelwyr i ddefnyddio'r Gymraeg (Safon 52); cafodd bathodynnau/cortynnau hefyd eu dosbarthu yn eang i staff sy'n siarad Cymraeg (Safon 53).	Unwaith y bydd y system teleffoni newydd yn cael ei gosod a'i gweithredu, bydd modd cynnig gwasanaeth derbynfa dros y ffôn (yn unol â chod ymarfer Comisiynydd y Gymraeg) ym mhob dderbynfa.
Safonau 54-59 yn ymwneud â grantiau, tendrau a chaffael	Mae BIAP yn parhau i gydymffurfio â'r safonau hyn yn unol â chaffael ac ymarfer safonol GIG Cymru.	Parhau i sicrhau cydymffurfedd
Safonau 60-62 yn ymwneud â delwedd gorfforaethol y sefydliad	Mae hunaniaeth gorfforaethol BIAP yn gwbl ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn ymddangos uwchben y Saesneg yn ein logo.	Parhau i sicrhau cydymffurfedd
Safon 63 yn ymwneud â chyrsiau addysg a gynigir gan y bwrdd iechyd	Mae rheolwyr yn cael gwybod am y safon hon fel rhan o raglen hyfforddi Cymraeg mewn Gofal Iechyd i Reolwyr.	Parhau i sicrhau cydymffurfedd

Safon 64 yn ymwneud â systemau annerch y cyhoedd	Fel y mae ar y 31ain Mawrth 2026 nid oes systemau annerch y cyhoedd ar waith o fewn BIAP.	DDIM YN BERTHNASOL
Safonau 65-68 yn ymwneud â gofal sylfaenol	Yn unol â Safon 65, mae rhan benodol o'r wefan yn bodoli i roi gwybodaeth i'r cyhoedd am wasanaethau gofal sylfaenol sy'n gallu cynnig rhai neu'r holl wasanaethau yn Gymraeg. Mae logo "Iaith Gwaith" yn galluogi darparwyr i nodi eu bod yn gallu cynnig gwasanaethau yn Gymraeg: **List of GP Practices in Powys** Use the table below to find all GP Practices in Powys. Click on a practice to find more details. **Find your local NHS service** Show 10 entries Search: Previous 1 2 3 Next Code / Name / Address / Town / Postcode / Telephone / Fax W96001 / Montgomery Medical Practice / Well Street, Montgomery / Powys / SY15 6PF / 01686 668217 / W96001a / Ladywell Surgery / St Davids House, New Road / Newtown / SY16 1RB / 01686 623791 / 01686 629215 W96002 / Pengorof Surgery / Gorof Road, Ystradgynlais / Powys / SA9 1DS / 01639 843221, 01639 843221 / 01639 846920, 01639 846920 W96002a / Abercrave Surgery / Heol Tawe, Abercrave / Swansea / SA9 1TJ / W96002b / Ystalyfera Surgery (Swansea) / Wern Road, Ystalyfera / Swansea / SA9 2LX / W96003 / Ty Henry Vaughan / Bridge Street, Brecon / Powys / LD3 8AH / 01874 622121 / 01874 623742 W96003a / Sennybridge Health Centre / Defynnog Road, Sennybridge / Brecon / LD3 8RU / 01874 636559 / W96004 / Wylcwm Street Surgery / Wylcwm Street, Knighton / Powys / LD7 1AD / 01547 528523 / 01547 529347 Mae gwasanaeth cyfieithu mewnol BIAP y parhau i gael ei gynnig i ddarparwyr gofal sylfaenol yn ôl Safon 66 ynghyd â	Sicrhewch fod adran hon y wefan yn gyfredol drwy annog darparwyr yn flynyddol i adolygu'r wybodaeth i sicrhau ei bod yn gyfredol.

	chyfle i archebu bathodynnau / cortynnau gwddf gyda logo 'Iaith Gwaith' yn rhad ac am ddim.	

Safonau Llunio Polisi

Safonau 69 – 78A yn ymwneud â phenderfyniadau llunio polisi	Mae proses Asesiad Effaith Amgylcheddol y Bwrdd Iechyd yn ei gwneud yn ofynnol i staff ystyried effeithiau eu penderfyniadau polisi a strategaeth ar y Gymraeg. 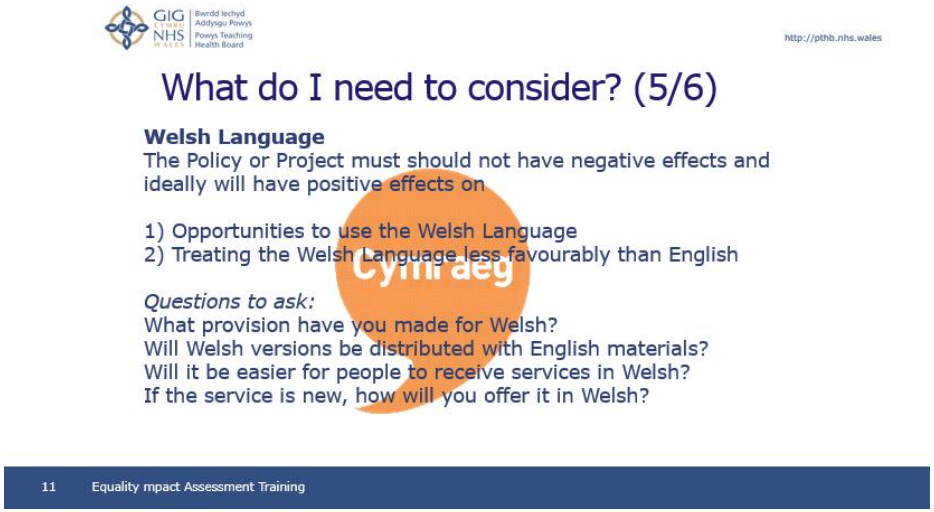 Mae enghreifftiau o liniariadau a newidiadau a wnaed yn ystod 2025-26 yn cynnwys nodi bod polisi'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS) yn dod o dan Safon 82, ac ystyriaethau polisi Gofal Sylfaenol o dan Safon 78 (gweler Atodiad 3 am Safon 78A).	Bydd BIAP yn cymryd rhan mewn unrhyw brosiect Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb Cymru Gyfan ac yn sicrhau bod gofynion y safonau'n cael eu hymgorffori mewn unrhyw waith o'r fath. Bydd pob ymgynghoriad a gynhelir fel rhan o'r Rhaglen Gwella Gyda'n Gilydd yn ystyried yr effeithiau posibl ar y Gymraeg o unrhyw newidiadau i ddarpariaeth gwasanaethau ym Mhowys. Parhau i gofnodi newidiadau cadarnhaol a wnaed i wella mynediad at y Gymraeg a darpariaeth gwasanaethau.

Safonau Gweithredu

Safon 79 yn ymwneud â pholisi ar ddefnydd mewnol y Gymraeg	Mae polisi Y Gymraeg yn y Gweithle Bwrdd Iechyd Addysgu Powys yn bodloni gofynion y safon hon. Caiff ei hyrwyddo yn y sesiwn ymsefydlu a hyfforddiant Cymraeg mewn Gofal Iechyd i Reolwyr. GIG CYMRU NHS WALES | Bwrdd Iechyd Addysgu Powys | Powys Teaching Health Board **POLISI'R GYMRAEG YN Y GWEITHLE** **Rhif Cyfeirnod y Ddogfen:** BIAP /HR109 Polisi'r Gymraeg yn y Gweithle **Fersiwn:** 1 **Dyddiad cyhoeddi:** Gorffennaf 2023 **Dyddiad Adolygu:** Gorffennaf 2026 **Awdur:** Rheolwr Gwella Gwasanaethau Cydraddoldeb a'r Gymraeg **Perchennog y ddogfen:** Rheolwr Gwella Gwasanaethau Cydraddoldeb a'r Gymraeg **Gweithredwr Atebol:** Cyfarwyddwr y Gweithlu a Datblygu Sefydliadol **Cymeradwywyd gan:** Pwyllgor Gweithredol **Dyddiad Cymeradwyo:** 12 Gorffennaf 2023 **Math o Ddogfen:** Polisi | Anghlinigol **Cwmpas:** BIAP cyfan Mae'r fersiwn ddiweddaraf wedi'i chymeradwyo o'r ddogfen hon ar-lein. Os yw'r dyddiad adolygu wedi mynd heibio, cysylltwch â'r Awdur am gyngor. Powys Teaching Health Board is the operational name of Powys Teaching Local Health Board Bwrdd Iechyd Addysgu Powys yw enw gweithredol Bwrdd Iechyd Lleol Addysgu Powys	Parhau i hyrwyddo'r Polisi Cymraeg yn y Gweithle. Bydd y Polisi yn cael ei adolygu a'i adnewyddu yn 2026-27.
Safonau 80 – 81 yn ymwneud â dogfennau cyflogaeth	Mae contractau (Safon 80) wedi'u safoni a'u darparu'n ddwyieithog yn awtomatig drwy'r system TRAC. Mae dogfennau cyflogaeth eraill wedi eu darparu yn Gymraeg ar fewnrwyd y Bwrdd Iechyd; hyrwyddir ymwybyddiaeth o'r rhain drwy sesiwn hyfforddi Cymraeg mewn Gofal Iechyd i Reolwyr.	
Safon 82 - yn ymwneud â pholisïau gweithredol	Yn dilyn y cynnydd mewn capasiti cyfieithu, rydym wedi bod yn gweithio drwy'r rhain ac yn ystod 2025-26 mae'r polisïau ychwanegol canlynol wedi dod ar gael yn y Gymraeg: - Polisi Oriau Hyblyg - Polisi a Gweithdrefn Recriwtio a Dethol	Cwblhewch yr holl bolisïau sy'n weddill wrth iddynt ddod i'r amlwg i'w hadolygu, er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth 100% â Safon 82 yn y dyfodol.

	Byddwn yn parhau i gyfieithu polisïau mewnol y mae'r safon hon yn berthnasol iddynt wrth iddynt gael eu hadolygu, er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth 100% yn y dyfodol.	
Safonau 83-88 – yn ymwneud â disgyblu, anghydfod a phrosesau mewnol eraill.	Mae'r holl ofynion hyn yn parhau i gael eu bodloni drwy'r polisïau perthnasol presennol ar gyfer Cymru gyfan a BIAP; hyrwyddir ymwybyddiaeth o'r rhain drwy sesiwn hyfforddi Cymraeg mewn Gofal Iechyd i Reolwyr.	Parhau i sicrhau bod yr holl bolisïau yn adlewyrchu'r gofynion hyn.
Safon 89 yn ymwneud â rhyngwynebau meddalwedd cyfrifiadurol dwyieithog	Mae Cysgliad a rhyngwynebau Cymraeg ar gyfer Windows, Office ac ESR yn parhau i fod ar gael i staff. Mae manylion ar gyrchu’r rhain ar gael ar fewnrwyd staff y bwrdd iechyd, a hyrwyddir ymwybyddiaeth o'r rhain drwy sesiwn hyfforddi Cymraeg mewn Gofal Iechyd i reolwyr.	Parhau i hyrwyddo'r rhain drwy sesiynau ymsefydlu a sesiynau hyfforddi/ymwybyddiaeth staff.

Safonau 90 – 95 yn ymwneud â'r fewnrwyd	Mae ein mewnrwyd wedi'i chynllunio o'r dechrau i gydymffurfio'n llwyr â'r Safonau sy'n gysylltiedig â'r fewnrwyd (i'r graddau y mae'r bensaernïaeth yn caniatáu). Gellir cyrchu'r fersiynau Cymraeg o dudalennau mewnrwyd (lle maen nhw'n bodoli) drwy glicio 'Cymraeg' ar y tab ieithoedd: 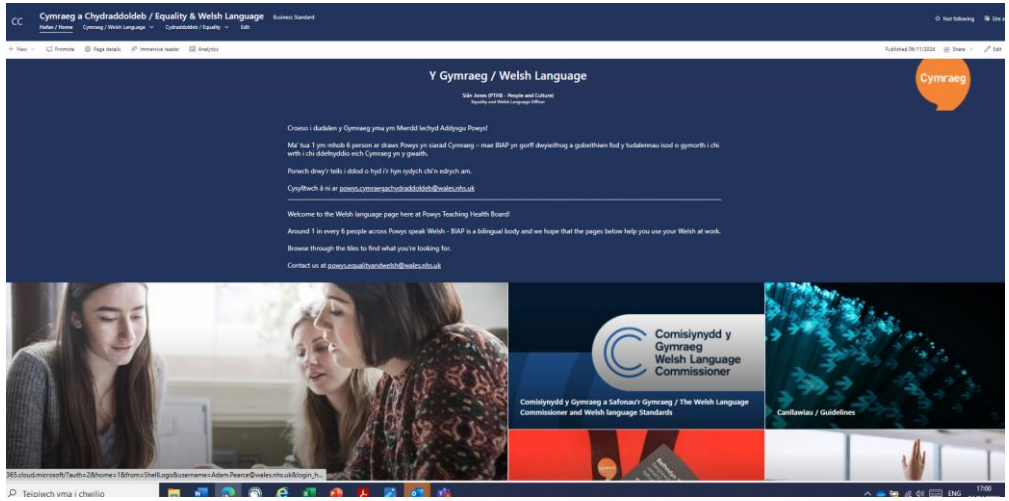 Yn ogystal â'r tudalennau sy'n ymwneud â defnyddio'r Gymraeg yn y gwaith (gweler uchod), mae hafan y fewnrwyd ar gael yn Gymraeg fel y mae tudalennau sy'n ymwneud ag Datblygu Sefydliadol ac Addysg Glinigol (Hyfforddiant) a phob safle arall fel y nodir gan y Safon 81. Yn dilyn y cynnydd yn y capasiti cyfieithu rydym bellach yn sicrhau bod deunydd mewnol ychwanegol ar gael yn y Gymraeg yn ychwanegol at ofynion y Safonau. Mae hyn yn cynnwys meysydd ychwanegol o'r fewnrwyd, fel yr holl dudalennau Cydraddoldeb a'r gwahanol dudalennau glanio, yn ogystal â Chylchlythyr "Ffocws Tîm" y staff a'r cylchlythyr Cydraddoldeb a'r Gymraeg newydd.	Parhau i gyfieithu meysydd ychwanegol o'r fewnrwyd yn ychwanegol at y rhai a orfodir gan y Safonau, yn ôl y capasiti.

Safonau 96 – 101 yn ymwneud â sgiliau a hyfforddiant Cymraeg staff	Gweler yr adran uchod am gyfrifoldebau adrodd sgiliau staff. Mae BIAP wedi parhau i hyrwyddo a, lle bo'n briodol, cefnogi dysgu Cymraeg yn ariannol yn unol â'r safonau. Mae BIAP yn cynnal partneriaeth waith gref gyda Dysgu Cymraeg a Choleg Cambria i ddarparu cyfleoedd dysgu Cymraeg i staff. Mae staff hefyd yn mynychu cyrsiau a gynhelir gan ddarparwyr cyfagos eraill e.e. Prifysgol Aberystwyth, Coleg Gwent a Prifysgol De Cymru. Yn ystod 2025-26: - Cymerodd cyfanswm o 8 (-9) unigolyn o'r bwrdd iechyd ran yng nghynllun *Codi Hyder*. - Cymerodd 36 (+24) unigolyn ran yng nghynllun dysgu rhagarweiniol Cwrs Croeso gyda Dysgu Cymraeg. - Mynychodd 14 y cwrs newydd "Cwrs Blasu" i ddechreuwyr Cymraeg. - Cwblhaodd 6 (+2) gwrs hunangyfeiriedig ar-lein gyda Dysgu Cymraeg. - Mynychodd 1 unigolyn gwrs haf 2 ddiwrnod a drefnwyd gan Brifysgol Aberystwyth. - Cymerodd 3 (+1) unigolyn arall ran mewn cynlluniau Dysgu Cymraeg gyda chefnogaeth y bwrdd iechyd. Mae'r cyfanswm cyfunol hwn o 68 o gyrsiau wedi'u cadarnhau yn uchafbwynt newydd i BIAP, cynnydd o 30 o'r record flaenorol o 38 yn 2024-25 (nodyn. Nid oedd gan rai cyrsiau a fynychwyd yn 2024-25 unrhyw fynychwyr yn 2025-26, felly mae'r cyfanswm cyffredinol yn wahanol i'r hyn a awgrymir gan y newidiadau mewn cyrsiau unigol).	Parhau i hyrwyddo opsiynau hyfforddi presennol a newydd i staff ar draws BIAP i gynnal y lefel hon o ymgysylltu.
Safonau 102-103 yn ymwneud â hyfforddiant ymwybyddiaeth o'r Gymraeg	Mae modiwl ESR Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg wedi bod yn sesiwn hyfforddi ar-lein orfodol i bob aelod o staff; erbyn diwedd 2025-26 roedd wedi'i gwblhau gan **82.2%** o staff, gostyngiad o 12.5% o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Nid oedd y gostyngiad sylweddol hwn yn ddisgwyliedig, ond mae'n debygol o fod yn ganlyniad dros	Parhau i fonitro ac annog cwblhau'r modiwl hyfforddi gorfodol.

	dro i newid naturiol yn y broses adnewyddu yn hytrach nag unrhyw beth arall (rhaid i staff adnewyddu'r hyfforddiant bob tair blynedd, a chyflwynwyd yr hyfforddiant tua thair blynedd yn ôl), gan fod y ffigur cwblhau yn 96% mor ddiweddar â mis Medi 2025.	
Safonau 104-105 yn ymwneud â nodi staff sy'n siarad Cymraeg	Mae bathodynnau a chortynnau gwddf i adnabod staff sy'n siarad Cymraeg a dysgwyr Cymraeg ar gael i'r holl staff, a gellir eu brodio hefyd i wisgoedd staff clinigol. Mae hyn yn galluogi cleifion i adnabod staff sy'n siarad Cymraeg yn rhwydd ac yn cynyddu eu hyder yng ngallu'r bwrdd iechyd i ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg. Mae templedi llofnod e-bost dwyieithog ar gael ar dudalen fewnrwyd adnoddau Cymraeg a hefyd yn y ddogfen Canllawiau ac Adnoddau i Reolwyr. Anogir defnyddio'r dynodwyr hyn drwy hyfforddiant a chyflwyniad i staff.	
Safonau 106 yn ymwneud â recriwtio	Yn ystod 2024-25, cysylltwyd yn uniongyrchol â phob aelod o staff sy'n siarad Cymraeg yn BIAP drwy e-bost a chynigiwyd cortyn Iaith Gwaith neu Dysgwr iddynt, gyda 77 ohonynt wedi'u dosbarthu yn ystod y flwyddyn ariannol. Er bod y system hon wedi bod yn ddefnyddiol wrth safoni'r dull, mae wedi datgelu mai dim ond lleiafrif o reolwyr sy'n ei defnyddio, gyda nifer y rolau a aseswyd yn eithaf bach. Mae cyflwyno gweithdrefn Cymeradwyo Swyddi Gwag yn ystod 2025-26 wedi gwella'r gymhareb, er ei bod yn parhau i fod yn gymharol isel. Aseswyd 47 o 661 o swyddi gwag yn ystod 2025-26 (7.1%). Mae’n bolisi’r bwrdd iechyd i sicrhau bod yr holl swyddi gwag yn nodi'r gofyniad iaith Gymraeg, ac yn cael eu hysbysebu yn Gymraeg yn ogystal â Saesneg yn unol â Safonau 106 a 106A; fel mater o drefn, gwahoddir ymgeiswyr i wneud cais yn Gymraeg i bob swydd wag.	Sicrhau bod mwy o bobl yn defnyddio’r offeryn asesu sgiliau Cymraeg ar gyfer swyddi gwag yn ystod 2026-27. Parhau i sicrhau bod swyddi gwag Cymraeg hanfodol ar raglenni fel prentisiaethau a rhaglenni nyrsio uchelgeisiol yn rhan annatod o 2026-27.

	Mae 107A a-c i gyd yn cael eu darparu yn Gymraeg fel mater o arfer safonol. Ar hyn o bryd nid yw'r bwrdd iechyd yn cyfieithu'r holl swydd ddisgrifiadau (107A ch) oherwydd cyfyngiadau ariannol a chapasiti. Er bod y capasiti cyfieithu wedi cynyddu oherwydd cyflwyno deallusrwydd artiffisial i'r broses, nid yw hyn wedi profi'n ddigonol eto i alluogi cyfieithu swydd ddisgrifiadau. Yn ystod 2025-2026, hysbysebodd BIAP 661 swydd wag: Hysbysebwyd 3 swydd gyda sgiliau Cymraeg. Cafodd 640 swydd ei hysbysebu gyda lefel sgiliau Cymraeg yn ddymunol. Cafodd 18 swydd ei hysbysebu lle nad oedd angen unrhyw sgiliau Cymraeg. Mae enghreifftiau o rolau a hysbysebwyd gyda sgiliau Cymraeg hanfodol yn cynnwys - Cynorthwyydd Cymorth Busnes yn y Gwasanaeth Byw'n Dda - Rhaglen Darpar Nyrsys - Rhaglen Prentisiaethau	
Safonau 110-110A sy'n ymwneud â chynllun ar gyfer ymgynghoriadau clinigol dwyieithog	Cafodd ein Strategaeth y Gymraeg mewn Gofal Iechyd 2024-2029 ei chynllunio i fodloni gofynion y strategaeth hon. Mae'r ddogfen gynhwysfawr hon yn ymgorffori'r gofyniad i ddatblygu Cynllun Pum Mlynedd i gynyddu ein gallu i ddarparu Ymgynghoriadau Clinigol yn y Gymraeg yn unol â Safon y Gymraeg 110 yn ogystal â Strategaeth y Gweithlu sy'n ofynnol gan Mwy na Geiriau, a darparu cyfeiriad a thargedau cyffredinol ar gyfer datblygu ein gweithlu dwyieithog. Mae'r ddogfen ar gael ar wefan BIAP ac mae'n nodi sut rydym yn bwriadu datblygu ein gallu Cymraeg fel sefydliad dros y pum mlynedd nesaf.	Sicrhau bod Strategaeth y Gymraeg mewn Gofal Iechyd wedi'i hymgorffori a'i hyrwyddo ar draws y bwrdd iechyd.
Safonau 111 – 113 yn ymwneud ag arwyddion	(Gweler safonau 33-38 uchod).	(Gweler safonau 33-38 uchod).

Safon 114 - yn ymwneud â negeseuon gweithle wedi'u recordio.	Nid yw'r safon hon yn berthnasol i BIAP gan nad oes systemau cyhoeddiadau wedi’u recordio yn gweithle ar ein safleoedd.	DDIM YN BERTHNASOL

Cadw Cofnodion a Safonau Atodol

Safon 115 - yn ymwneud â chwynion.	Yn ystod 2025-2026 derbyniwyd ymholiad ffurfiol gan BIAP ynghylch diffyg darpariaeth gwasanaethau yn y Gymraeg a methiant i wneud Cynnig Rhagweithiol gan ein tîm nyrsio Gofal Cymhleth; ynyswyd hyn i gamgymeriad unigol gan aelod o staff gan y gellid bod wedi darparu'r gwasanaeth pe bai'r Cynnig Gweithredol wedi'i wneud. Mae hyn bellach wedi'i ddatrys o fewn y tîm, ac mae'r angen i wneud y Cynnig Rhagweithiol wedi'i ychwanegu at fframwaith Sicrhau Ansawdd y tîm Gofal Cymhleth. Gwnaed cyswllt anffurfiol ychwanegol ynghylch cydymffurfiaeth â safonau’r Gymraeg, yn ymwneud ag absenoldeb arwyddion yn y Gymraeg mewn lleoliad Gofal Sylfaenol o fewn y Bwrdd Iechyd. Er nad oedd hon yn feddygfa a reolir ac felly nad oedd y Safonau'n berthnasol yn uniongyrchol, llwyddwyd i ddatrys y pryder a mynd i'r afael â'r mater gyda chymorth timau Cymraeg a Gofal Sylfaenol y Bwrdd Iechyd; darparwyd sesiynau hyfforddi ac ymwybyddiaeth i'r feddygfa dan sylw a thynnwyd sylw at fodolaeth gwasanaeth cyfieithu'r bwrdd iechyd, y gall meddygfeydd ei ddefnyddio. Mae BIAP yn parhau i ddilyn yr amodau a nodir yn y polisi 'Gweithio i Wella' GIG Cymru, sy'n cynnwys gwybodaeth am ddelio â chwynion a wnaed yn Gymraeg ac ynglŷn â darpariaeth Gymraeg. Gellir gweld copïau o'r dogfennau hyn yma.	DDIM YN BERTHNASOL

Safonau 116-121 sy'n ymwneud â chadw cofnodion a materion atodol.	Ar gyfer Safon 116, gweler 'lefelau Sgiliau Cymraeg cyfredol yn BIAP' uchod. Ar gyfer Safon 117, gweler Safon 106.	DDIM YN BERTHNASOL

Symud Ymlaen: Blaenoriaethau ar gyfer 2026-27

Mae ein Strategaeth y Gymraeg mewn Gofal Iechyd yn nodi ein blaenoriaethau a'n targedau dros y cyfnod pum mlynedd presennol o ran gwella sgiliau Cymraeg ein gweithlu, a fydd yn ei dro yn gwella ein gallu i gydymffurfio â'r safonau.

Mae'r golofn 'Camau Gweithredu Arfaethedig yn ystod 2026-27' yn yr adran uchod yn awgrymu llwybrau gwaith pellach yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf. Mae’r rhain yn cynnwys:

- Ailwampio ac ail-lansio ein grŵp Arweinwyr Gwasanaethau Cymraeg i sicrhau bod cyfrifoldeb ar y cyd yn ymwneud â chydymffurfiaeth â’r Gymraeg yn cael ei wella ar draws y sefydliad.
- Sicrhau bod y system ffôn a oedwyd yn cael ei sefydlu cyn gynted â phosibl a bod modd cynnig y system ffôn derbynfeydd ar draws y bwrdd iechyd.
- Sicrhau bod y rhaglen Gwella Gyda'n Gilydd a'r ymgynghoriad cysylltiedig yn ystyried yr angen i asesu unrhyw newidiadau posibl i wasanaethau o ran effaith ar y Gymraeg.
- Datblygu Polisi i ddiwallu anghenion Safon 24, ynghylch dewisiadau iaith y rhai sy'n methu mynegi dewis iaith.
- Adolygu ac adnewyddu ein Polisi Cymraeg yn y Gweithle.
- Gwella'r niferoedd sy'n cwblhau asesiadau swyddi gwag Cymraeg uwchlaw ein llinell sylfaen o 7.1%.
- Cyfieithu unrhyw bolisïau sy'n weddill y mae Safon 82 yn berthnasol iddynt er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth lawn.
- Cwblhau ein hadolygiad 3 blynedd o Strategaeth y Gymraeg mewn Gofal Iechyd (ar gyfer 2026-27).

Am fwy o wybodaeth ar fanylion yr adroddiad hwn ac am ragor o wybodaeth am sut mae BIAP yn gweithredu Safonau'r Gymraeg, cysylltwch â thîm Cydraddoldeb a'r Gymraeg drwy anfon e-bost at powys.equalityandwelsh@wales.ns.uk.

Atodiad 1: Lefelau Sgiliau Cymraeg presennol yn BIAP fesul Safle 2026

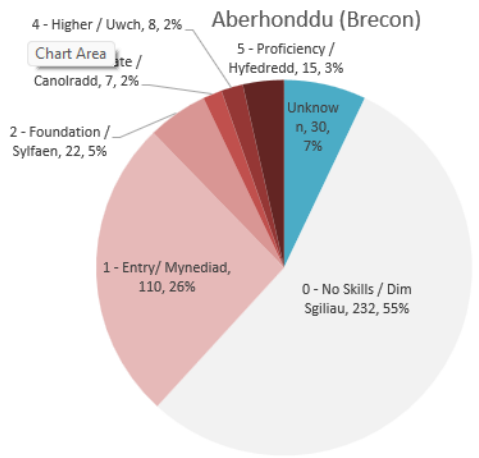

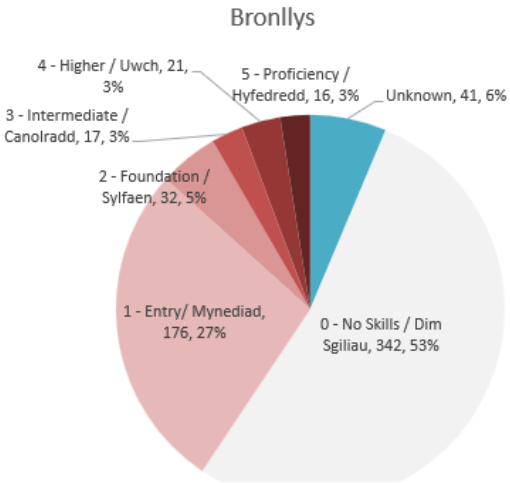

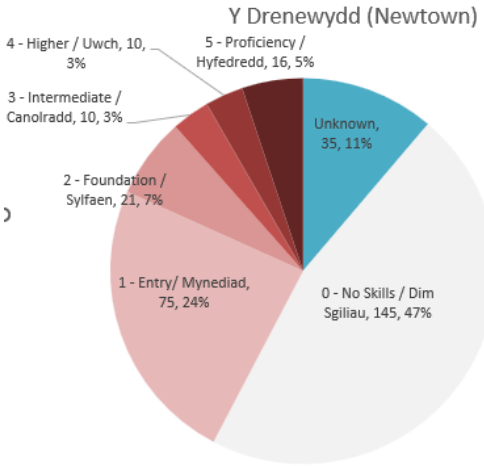

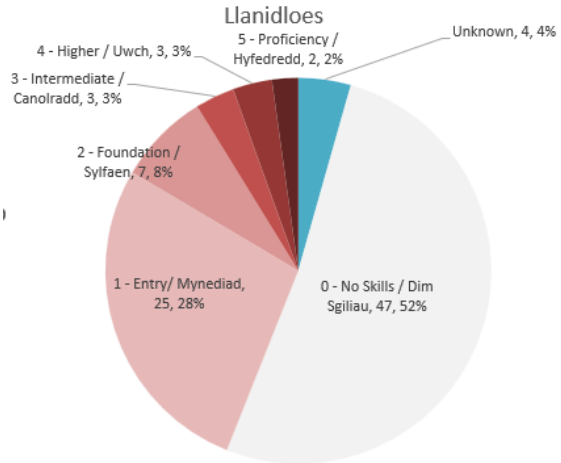

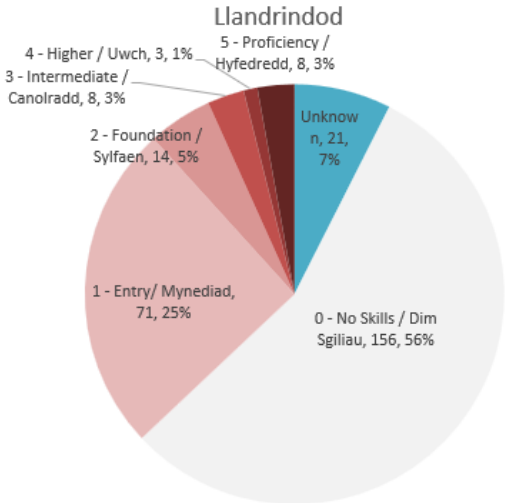

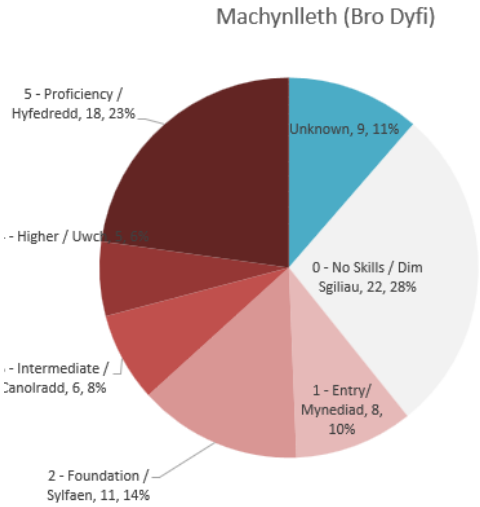

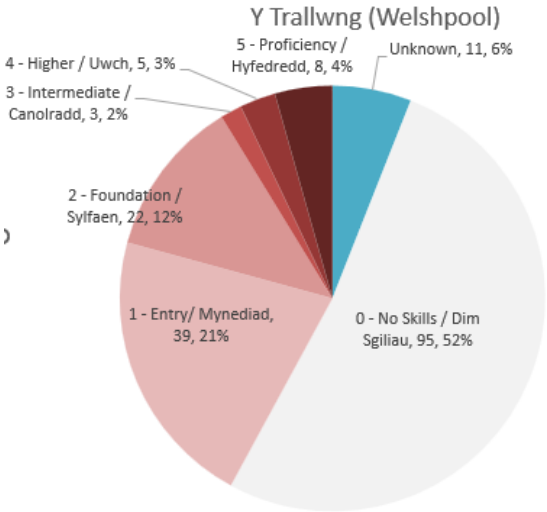
Y Trallwng (Welshpool)
5 - Proficiency / Hyfedredd, 8, 4%
Unknown, 11, 6%
4 - Higher / Uwch, 5, 3%
3 - Intermediate / Canolradd, 3, 2%
2 - Foundation / Sylfaen, 22, 12%
1 - Entry/ Mynediad, 39, 21%
0 - No Skills / Dim Sgiliau, 95, 52%

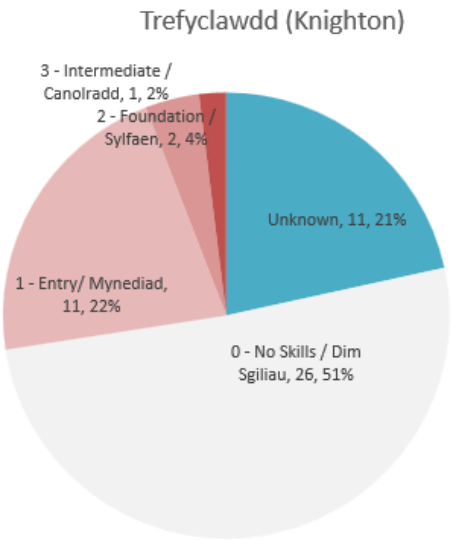
Trefyclawdd (Knighton)
3 - Intermediate / Canolradd, 1, 2%
2 - Foundation / Sylfaen, 2, 4%
Unknown, 11, 21%
1 - Entry/ Mynediad, 11, 22%
0 - No Skills / Dim Sgiliau, 26, 51%

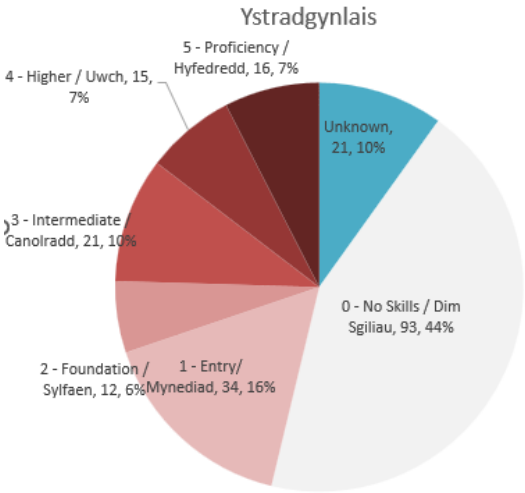
Ystradgynlais
5 - Proficiency / Hyfedredd, 16, 7%
4 - Higher / Uwch, 15, 7%
Unknown, 21, 10%
3 - Intermediate / Canolradd, 21, 10%
0 - No Skills / Dim Sgiliau, 93, 44%
2 - Foundation / Sylfaen, 12, 6%
1 - Entry/ Mynediad, 34, 16%

Atodiad 2: Adroddiad Mwy na Geiriau

Cyflawni camau gweithredu'r Cynllun Mwy Na Geiriau 2022-27: Ar gyfer y cyfnod Ebrill 2025 – Mawrth 2026

DS: Nid yw camau gweithredu nad yw BIAP yn uniongyrchol yn gyfrifol amdanynt wedi'u cynnwys yn yr adroddiad hwn.

Sefydliad	**Bwrdd Iechyd Addysgu Powys**

Cwblhawyd gan:	**Arweinydd Gwasanaeth y Gymraeg a Chydraddoldeb**	**Dyddiad: Mai 2026**

DATA ALLWEDDOL:	**Mae'r holl ddata yn adlewyrchu'r sefyllfa ar 31ain Mawrth 2026, neu'r niferoedd yn ystod 2025-26 oni nodir yn wahanol.**
Sgiliau Cymraeg y staff	O'r 31ain Mawrth 2026, nododd 2,644 aelod o staff yn BIAP bod eu gallu i siarad Cymraeg fel a ganlyn:

Blwyddyn	Anhysbys	Lefel 0	Lefel 1	Lefel 2	Lefel 3	Lefel 4	Lefel 5	CYFANSWM
2025-26	203	1343	654	163	87	79	115	2,644

Am ragor o wybodaeth gweler yr adran berthnasol o Adroddiad Blynyddol 2025-26.

Nifer y staff sy'n cwblhau hyfforddiant	**Cwrs Cwrteisi ("Cwrs Croeso"): 36** **Cwrs Codi Hyder: 8** **Cwrs Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg: 82.2%**

Arolygon Cleifion / Defnyddwyr Gwasanaeth ee. arolygon siopwyr cudd	**Nifer a manylion yr arolygon:** Mae arolwg Profiad Cleifion BIAP yn gofyn i gleifion beth yw eu dewis iaith ar gyfer cyfathrebu, ac a oeddent yn gallu defnyddio'r iaith honno. Dyma oedd ymatebion y rhai a atebodd Cymraeg yn 2025-26: 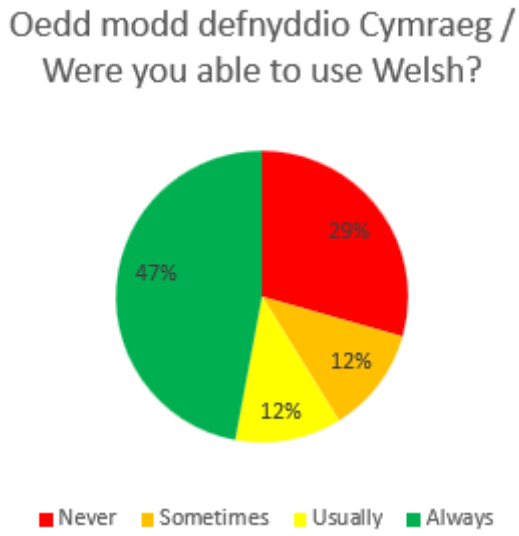 Mae hon yn gyfradd debyg i arolygon blaenorol. Bydd dadansoddiad mwy cynhwysfawr o adborth Civica yn rhan o'n hadolygiad o Strategaeth y Gymraeg mewn Gofal Iechyd ar ddiwedd 2026-27. **Adborth / Camau a gymerwyd mewn ymateb i adborth** Yn ystod 2025-2026 derbyniwyd ymholiad ffurfiol gan BIAP ynghylch diffyg darpariaeth gwasanaethau yn y Gymraeg a methiant i wneud Cynnig Rhagweithiol gan ein tîm nyrsio Gofal Cymhleth; ynyswyd hyn i gamgymeriad unigol gan aelod o staff gan y gellid bod wedi darparu'r gwasanaeth pe bai'r Cynnig

	Gweithredol wedi'i wneud. Mae hyn bellach wedi'i ddatrys o fewn y tîm, ac mae'r angen i wneud y Cynnig Rhagweithiol wedi'i ychwanegu at fframwaith Sicrhau Ansawdd y tîm Gofal Cymhleth. Gwnaed cyswllt anffurfiol ychwanegol ynghylch cydymffurfiaeth â safonau’r Gymraeg, yn ymwneud ag absenoldeb arwyddion yn y Gymraeg mewn lleoliad Gofal Sylfaenol o fewn ardal y Bwrdd Iechyd. Er nad oedd hon yn feddygfa a reolir ac felly nad oedd y Safonau'n berthnasol yn uniongyrchol, llwyddwyd i ddatrys y pryder a mynd i'r afael â'r mater gyda chymorth timau Cymraeg a Gofal Sylfaenol y Bwrdd Iechyd; darparwyd sesiynau hyfforddi ac ymwybyddiaeth i'r feddygfa dan sylw a thynnwyd sylw at fodolaeth gwasanaeth cyfieithu'r bwrdd iechyd, y gall meddygfeydd ei ddefnyddio.

Cyf.	Disgrifiad o'r Camau Gweithredu Tymor Byr a Thymor Canolig	Canllawiau ar gyfer cwblhau'r ymateb	Prif Atebolrwydd	Adroddiad ar Gynnydd 2025/26 (cyfnod adrodd 1/4/25 – 31/3/26): Pa weithgareddau newydd ac ychwanegol a gyflwynwyd yn ystod 2025/26?	Enghreifftiau o arfer da/gwaith sy'n cael ei wneud mewn partneriaeth.
Diwylliant ac Arweinyddiaeth					
2.	Dros amser, rydym yn disgwyl i'r holl staff iechyd a gofal cymdeithasol ddod i werthfawrogi'r gwahaniaeth cadarnhaol y gall dysgu a defnyddio'r Gymraeg ei wneud i'r profiad o ofal. Yn y cyfamser, byddwn yn hybu cyrsiau ymwybyddiaeth iaith	AaGIC a SCW i ddarparu ymateb – ar y gwaith maen nhw'n ei wneud i gefnogi'r agenda hon. Gofynnwn i gyrff iechyd a gwasanaethau	Llywodraeth Cymru AAGIC / SCW	Yn ystod 2025–26, parhaodd BIAP i hyrwyddo ymwybyddiaeth o'r Gymraeg drwy ymgyrchoedd cyfathrebu mewnol parhaus a oedd yn cyd-fynd â *Mwy na Geiriau*, gan gynnwys hyrwyddo	**Enghreifftiau o Arfer Da:** • Hyrwyddo ymgyrchoedd cenedlaethol yn rheolaidd gan gynnwys Dydd Miwsig Cymru a

	gydag ymagwedd gwyddor ymddygiadol dull cyfathrebu fel bod popeth a ddywedwn am y Gymraeg fel arweinwyr, ac fel sefydliadau a phartneriaethau, yn cyfrannu at y strategaeth hon. Bydd y dull hwn yn adeiladu ar yr hyfforddiant ac ar y naratif cadarnhaol a amlinellir yn y cynllun. (*tymor byr i ganolig*)	cymdeithasol ddarparu gwybodaeth hefyd am sut maen nhw'n cefnogi'r camau gweithredu hyn, a'r arferion da maen nhw eisiau eu rhannu o ran hyrwyddo'r iaith Gymraeg ar draws pob lleoliad.		Dydd Miwsig Cymru ac ymgyrch #DefnyddiaDyGymraeg Comisiynydd y Gymraeg. Cynhaliodd aelodau o dîm y Gymraeg sesiynau ymgysylltu wyneb yn wyneb ar draws y bwrdd iechyd, gan atgyfnerthu negeseuon ymddygiadol cadarnhaol am ddefnydd bob dydd o'r Gymraeg. Parhaodd hyfforddiant Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg gorfodol ar waith i'r holl staff, gan gefnogi naratif cyson gan y sefydliad am bwysigrwydd y Gymraeg wrth ddarparu gofal.	#DefnyddiaDyGymraeg. • Sesiynau ymgysylltu wyneb yn wyneb a gyflwynir gan dîm y Gymraeg ar draws sawl safle. • Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg wedi'i hymgorffori mewn cyfathrebiadau corfforaethol a negeseuon mewnol.

3	Byddwn yn disgwyl i'r rhai mewn rolau arwain gymryd rhan yn ein rhaglen Arwain Mewn Gwlad Ddwyieithog. Mae'r rhaglen hon yn gweithio tuag at wreiddio ysbryd Cymraeg 2050 mewn diwylliant sefydliadol a llunio polisïau. Yn rhy aml o lawer, mae'r Gymraeg yn cael ei gweld fel mater o gyfieithu yn unig, neu fel 'blwch ticio' wrth ddatblygu polisi. Mae'r rhaglen hon sy'n seiliedig ar werthoedd yn mynd y tu hwnt i ddeall effaith bosibl iaith ar bob agwedd o'n gwaith i ddefnyddio pa ysgogiadau sydd gennym i gynyddu'r defnydd ohoni. *(Tymor canolig)*	Mae Llywodraeth Cymru yn archwilio sut i fwrw ymlaen â dull "hyfforddi'r hyfforddwr" ar gyfer cyflwyno'r Rhaglen Arwain mewn Gwlad Ddwyieithog yn y dyfodol. Nid oes angen ymateb pellach ar hyn o bryd – oni bai bod enghreifftiau penodol o sut mae allbynnau o'r Rhaglen Arwain mewn Gwlad Ddwyieithog yn parhau i wneud gwahaniaeth i rolau arweinyddiaeth yn y sefydliad; a/neu fod rhaglenni / hyfforddiant arweinyddiaeth wedi'u cyflwyno gan gyrff iechyd a gofal cymdeithasol sy'n canolbwyntio'n	Cadeiryddion a Phrif Weithredwyr iechyd a gofal cymdeithasol cymdeithasol	Mae ein Harweinydd Gweithredol dros y Gymraeg wedi bod yn cymryd rhan yn rhaglen *Arwain mewn Gwlad Ddwyieithog*.	

		benodol ar arweinyddiaeth mewn cyd-destun dwyieithog.			
Thema 1: Polisïau a chynlluniau ar gyfer y Gymraeg, gan gynnwys data					
5	Nodi a datblygu ymchwil a data a fydd yn cryfhau ein dealltwriaeth a'n gwybodaeth yn seiliedig ar brofiadau siaradwyr Cymraeg sy'n defnyddio ac yn derbyn gwasanaethau, er mwyn cefnogi polisïau yn seiliedig ar dystiolaeth a chynllunio Cymraeg ym maes iechyd a gofal cymdeithasol. Mae hyn i gynnwys y gallu i ddarparu gwasanaethau dwyieithog a dangos tystiolaeth o sut mae Mwy Na geiriau yn cefnogi gwell ganlyniadau i unigolion.(Mae'r cam gweithredu hwn yn cyd-fynd â'r gwaith a nodir yn adran 4 ar fapio'r data a chreu'r dangosfwrdd) *(Tymor canolig)*	Mae Llywodraeth Cymru wedi comisiynu Alma Economics i nodi data allweddol ar y Gymraeg mewn iechyd a gofal cymdeithasol a fydd yn helpu nodi bylchau data mewn perthynas â monitro canlyniadau, effaith a chynnydd. Gofynnir i gyrff iechyd a gofal cymdeithasol ddarparu canlyniadau arolygon o brofiadau cleifion o gael mynediad at	yn cyrchu ac yn derbyn gwasanaethau.Llywodraeth Llywodraeth / Prifysgolion Llais y Dinesydd Corff er lles iechyd a gofal cymdeithasol a thanciau meddwl	Gweler yr adran uchod. Mae newidiadau diweddar i strwythur cwestiynau Civica a wnaed ar lefel Cymru Gyfan (a gynhaliwyd heb ymgynghori â BIAP) wedi gwneud dadansoddi'r data hwn yn sylweddol anoddach ac yn fwy llafurus.	Llwyddodd BIAP i nodi bod cofnodion staff presennol y GIG yn cofnodi gallu iaith staff dros amser, gan roi cyfle unigryw i gofnodi a rhannu rôl colli iaith ymhlith staff GIG Cymru.

		wasanaethau fel Siopwr Dirgel ac ati, a'u derbyn. Llais / prifysgolion / sefydliadau melin drafod iechyd a gofal cymdeithasol i dynnu sylw at ddatblygiadau sy'n ceisio cryfhau ein dealltwriaeth a'n gwybodaeth am brofiadau'r siaradwyr Cymraeg			
6	Datblygu offer i gefnogi prif ffrydio ystyriaethau'r Gymraeg i gynllunio a pholisïau, yn enwedig yn y meysydd blaenoriaeth a lefelau uchel o ryngweithio â gwasanaethau. Bydd hyn yn cynnwys sefydlu llwybrau gofal Cymraeg ar gyfer unigolion sy'n agored i niwed mewn grwpiau blaenoriaeth a nodwyd fel pobl hŷn, plant, iechyd meddwl, therapi	Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn cydweithio â Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg i sefydlu Fforwm Iechyd strategol newydd gyda'r sector iechyd gyda'r nod o wella gwasanaethau gofal clinigol drwy gyfrwng y Gymraeg.	Llywodraeth Cymru Iechyd a gofal cymdeithasol cymdeithasol	Ar draws Powys, mae llwybrau gofal yn adlewyrchu anghenion cleifion sy'n siarad Cymraeg, gan gofnodi dewis iaith fel rhan o ofal arferol. Wrth gael mynediad at wasanaethau, dylid cynnig cyfle i	

	lleferydd, anawsterau dysgu, a gwasanaethau strôc. (*Tymor hir)*	Gofynnir i gyrff iechyd a gofal cymdeithasol ddarparu tystiolaeth o lwybrau gofal iaith Gymraeg ar gyfer y grwpiau blaenoriaeth yn benodol, neu unrhyw offer prif ffrydio newydd.		gleifion fynegi dewis iaith. Fodd bynnag, canfu ein dadansoddiad o brofiad a llif cleifion a gynhaliwyd fel rhan o ddatblygiad ein Strategaeth y Gymraeg mewn Gofal Iechyd fod 1) diffyg staff sy'n siarad Cymraeg mewn llawer o adrannau yn golygu bod staff yn amharod i wneud hyn, a phan gaiff ei wneud, yn aml ni ellir ei ddiwallu gan nad oes staff yn bodoli sy'n gallu diwallu'r angen; 2) bod llawer o broblemau cofnodi data a phroblemau tagfeydd eraill y tu hwnt i allu BIAP i ddylanwadu'n uniongyrchol arnynt. Felly gwnaethom y	

				penderfyniad i ganolbwyntio ar gynyddu sgiliau yn hytrach na llwybrau cleifion yn ein Strategaeth y Gymraeg mewn Gofal Iechyd.	
8	Bydd fframwaith cenedlaethol cytunedig ar gyfer casglu a choladu data ar sgiliau iaith yr holl staff sy'n gweithio ym maes iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghymru yn cael ei ddatblygu a'i weithredu. Dylai hyn fod yn orfodol lle bynnag y bo modd a byddai angen iddo gyd-fynd â systemau a dulliau sydd ar waith ar hyn o bryd ar gyfer casglu a choladu data ar draws y sectorau iechyd a gofal cymdeithasol, gan gynnwys gwasanaethau a ddarperir yn y Gymraeg. *(Tymor canolig)*	Dylai cyrff iechyd a gofal cymdeithasol roi trosolwg o sut maen nhw'n casglu ac yn coladu data ar sgiliau iaith yr holl staff ar hyn o bryd (yn ogystal â data allweddol ar gyfer y cyfnod adrodd).	AAGIC/ SCW / IGDC/ cyrff iechyd a gofal cymdeithasol gan gynnwys contractwyr gofal sylfaenol annibynnol	Parhaodd BIAP i gasglu data cynhwysfawr ar sgiliau Cymraeg staff drwy'r ESR, gan gefnogi cydymffurfiaeth a chynllunio'r gweithlu. Mae ansawdd a chwmpas y data yn parhau i fod yn gryf.	Mae dadansoddiad o sgiliau fesul safle mewn adroddiadau blynyddol dilynol yn cefnogi ein pwyslais daearyddol lleol.

10	Bydd cam gweithredu 30 yn y 'Strategaeth Gweithlu ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol' – datblygu canllawiau cynllunio'r gweithlu ar gyfer nodi a datblygu sgiliau iaith Gymraeg yn y gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol – yn cael ei roi ar waith cyn gynted ag y bo modd. Dylai'r canllawiau hyn ystyried nifer y staff sydd â sgiliau iaith Gymraeg sydd eu hangen a natur y sgiliau hynny mewn gwahanol gyd-destunau iechyd a gofal cymdeithasol ac o fewn y meysydd blaenoriaeth o angen a nodwyd. Defnyddir y canllawiau fel rhan o gynllunio gweithlu blynyddol gan Fyrddau Iechyd, Awdurdodau Lleol, AaGIC, Gofal Cymdeithasol Cymru a chyflogwyr eraill yn ôl yr angen. Ar ben hynny, bod y canllawiau'n llywio gwaith y rheoleiddwyr a'r	Mae Canllawiau Cynllunio Gweithlu AaGIC ar gyfer y Gymraeg wedi'u cyhoeddi. Dylai cyrff iechyd a gofal cymdeithasol ddarparu enghreifftiau o sut y mae'r canllawiau hyn wedi cael eu defnyddio ar draws gwahanol leoliadau / polisïau.	AaGIC / Gofal Cymdeithasol Cymru	Dylai Offeryn Asesu Swyddi Gwag Cymru fod yn hwyluso cyflwyno'r elfen hon ar draws y bwrdd iechyd ac mae'r defnydd o'r offeryn wedi gwella, er ei fod yn dal i fod yn llawer is nag yr hoffem. Mae sicrhau mwy o ddefnydd ac ail-lansio'r grŵp Arweinwyr Gwasanaethau Cymraeg i annog mwy o berchnogaeth yn fewnol yn flaenoriaethau allweddol ar gyfer 2026-27.	

	arolygiaethau perthnasol yn ôl yr angen *(Tymor byr)*				
Thema 2: Cefnogi a datblygu sgiliau Cymraeg y gweithlu presennol a gweithlu'r dyfodol					
13	Sefydliadau iechyd a gofal cymdeithasol i nodi bylchau mewn sgiliau'r gweithlu mewn meysydd allweddol a datblygu cynlluniau i fynd i'r afael â nhw. Bydd hyn yn cael ei wreiddio mewn cynlluniau gweithlu a sgiliau a ddatblygir ac a gyflwynir o fewn sefydliadau unigol, a bydd yn golygu gweithio'n agos gydag AaGIC a Gofal Cymdeithasol Cymru. *(Tymor canolig)*	*(Tymor canolig)*Dylai cyrff iechyd a gofal cymdeithasol ddarparu enghreifftiau o sut maen nhw wedi nodi sgiliau'r gweithlu, ble mae'r bylchau'n bodoli, ac a oes ganddyn nhw gynlluniau ar waith i fynd i'r afael â nhw.	Cyrff iechyd a gofal cymdeithasol, AaGIC a Gofal Cymdeithasol Cymru	Dylai Offeryn Asesu Swyddi Gwag Cymru fod yn hwyluso cyflwyno'r elfen hon ar draws y bwrdd iechyd ac mae'r defnydd o'r offeryn wedi gwella, er ei fod yn dal i fod yn llawer is nag yr hoffem. Mae sicrhau mwy o ddefnydd ac ail-lansio'r grŵp Arweinwyr Gwasanaethau Cymraeg i annog mwy o berchnogaeth yn fewnol yn flaenoriaethau allweddol ar gyfer 2026-27.	

14	Byddwn yn disgwyl i holl gydweithwyr y GIG a gofal cymdeithasol ddilyn cwrs ymwybyddiaeth ieithyddol, a fydd yn egluro pa mor bwysig yw'r Gymraeg wrth ddarparu gwasanaethau ac fel un o anghenion cleifion. Ar ôl cyflwyno hyfforddiant ymwybyddiaeth o'r Gymraeg i bob gweithiwr proffesiynol ym maes iechyd a gofal cymdeithasol, byddwn yn disgwyl i'r hyfforddiant hwn gael ei ddarparu ym mhob disgyblaeth ar gyfer hyfforddeion, a'i gyflwyno fel rhan o'r broses gynefino i weithwyr newydd sydd heb wneud yr hyfforddiant yn barod. *(Tymor canolig)*	Dylai cyrff iechyd a gofal cymdeithasol ddarparu data allweddol ar nifer y bobl sy'n mynychu Cyrsiau Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg. Mae hyn yn cynnwys data ar ddarparu'r cwrs fel rhan o'r broses ymsefydlu.	Cyrff iechyd a gofal cymdeithasol	Roedd hyfforddiant Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg yn parhau i fod yn orfodol i'r holl staff. Gostyngodd cydymffurfiaeth i 82.7% eleni ond mae hyn yn debygol o fod oherwydd y cylch adnewyddu tair blynedd.	Nodiadau atgoffa ac adrodd rheolaidd i gefnogi cydymffurfiaeth; rhoddir diweddariad misol i reolwyr llinell ar draws y Sefydliad ar lefelau cydymffurfiaeth mewn gwahanol feysydd o'r sefydliad.
15	Bydd y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol yn datblygu ymhellach eu cynlluniau i gynnig hyfforddiant ar y Gymraeg i'r sectorau iechyd a gofal cymdeithasol, ac yn darparu amgylchedd sy'n galluogi	Y Ganolfan Genedlaethol ar gyfer Dysgu Cymraeg i roi'r wybodaeth ddiweddaraf am gamau gweithredu allweddol, nifer y	Llywodraeth Cymru / Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol	Manteisiodd nifer record o staff ar gyfleodd dysgu'r Gymraeg yn ystod 2025–26, gan adlewyrchu twf parhaus mewn hyder ac	Lansio ardal fewnrwyd dysgu Cymraeg bwrpasol.

	pobl i ddefnyddio'r Gymraeg mewn gweithleoedd. Dylai hyn gefnogi'r broses anffurfiol o ddysgu iaith drwy adnoddau ac apiau ar-lein a fydd ar gael ar draws y sector. Gellid ei fodelu ar ddatblygiadau a gyhoeddwyd yn ddiweddar ar gyfer y gweithlu addysg. Dylai hyn gynnwys darpariaethwedi'i theilwra i gefnogi ymarfer ym maes iechyd a gofal cymdeithasol, a dod o hyd i gyfleoedd (law yn llaw â chyflogwyr perthnasol) i gynyddu hyder staff i ddefnyddio mwy ar eu sgiliau Cymraeg ar ba lefel bynnag yn y gweithle. Rydym hefyd yn argymell bod Llywodraeth Cymru yn ystyried pa adnoddau sydd eu hangen i ddarparu cefnogaeth ddigonol ar gyfer cynllun o'r fath, gan gynnwys helpu cyflogwyr i ryddhau staff allweddol i fynd ati o ddifrif i ddysgu Cymraeg. *(Tymor canolig)*	bobl sy'n dilyn cyrsiau penodol, a'r canlyniadau. Gofynnir i gyrff iechyd a gofal cymdeithasol ddisgrifio sut maen nhw wedi gweithio'n strategol gyda'r Ganolfan Genedlaethol ar gyfer Dysgu Cymraeg i gyflawni eu blaenoriaethau eu hunain.		ymgysylltiad ar draws y gweithlu. - Cymerodd 8 unigolyn o'r bwrdd iechyd ran yng nghynllun Codi Hyder. - Cymerodd 36 unigolyn ran yng nghynllun dysgu rhagarweiniol *Cwrs Croeso* gyda Dysgu Cymraeg. - Mynychodd 14 y cwrs newydd "Cwrs Blasu" i ddechreuwyr Cymraeg. - Cwblhaodd 6 gwrs hunangyfeiriedig ar-lein gyda Dysgu Cymraeg.	

				- Mynychodd 1 gwrs haf deuddydd a drefnwyd gan Brifysgol Aberystwyth. - Cymerodd 3 unigolyn arall ran mewn cynlluniau Dysgu Cymraeg gyda chefnogaeth y bwrdd iechyd. Mae BIAP yn cydweithio'n strategol â sefydliadau eraill GIG Cymru (GDC ac Iechyd Cyhoeddus Cymru), a chyda'r Ganolfan Genedlaethol ar gyfer Dysgu Cymraeg, i ddarparu cyrsiau.	

				Mae'r bartneriaeth aml-sefydliadol hon yn sicrhau bod niferoedd hyfforddi yn gynaliadwy o sefydliadau bach y GIG.	
16	Sefydliadau i ddiffinio lefel y sgiliau Cymraeg sydd eu hangen ym mhob hysbyseb swydd yn unol ag arferion gorau mewn rhai byrddau iechyd ac awdurdodau lleol. *(Tymor canolig – canllawiau i'w datblygu a'u rhannu yn y tymor byr)*	Pob corff iechyd a gofal cymdeithasol i roi diweddariad am y gwaith sy'n cael ei wneud i ddiffinio'r sgiliau iaith Gymraeg sy'n ofynnol ym mhob hysbyseb swydd, yn ogystal â data allweddol ynghylch a yw swyddi'n cael eu hysbysebu fel rhai dymunol a Chymraeg hanfodol.	Cyrff iechyd a gofal cymdeithasol	Parhaodd pob swydd wag i fodloni gofynion Safonau'r Gymraeg o ran cael eu hysbysebu'n ddwyieithog a nodi eu gofynion Cymraeg yn benodol yn y swydd ddisgrifiad. Gwellodd y defnydd o'r Offeryn Asesu Swyddi Gwag Cymraeg yn dilyn newidiadau llywodraethu, er bod angen gwelliant pellach i sicrhau bod pob swydd wag yn cael ei hasesu'n briodol.	

17	Cyflwyno lefel "cwrteisi" sylfaenol o sgiliau iaith Gymraeg yn raddol gan wneud staff yn fwy ymwybodol o'r effaith gadarnhaol y gall dysgu a defnyddio'r Gymraeg ei chael ar unigolion sy'n cyrchu ac yn derbyn gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol. Erbyn diwedd oes y cynllun hwn, dylai pob aelod o staff sy'n gweithio ym maes iechyd a gofal cymdeithasol fod â Chymraeg lefel cwrteisi. *(Tymor byr - cyflwyniad)*	Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol i ddarparu data ar y cwrs cwrteisi iaith newydd (fel rhan o'r cynllun iechyd a gofal cymdeithasol) a'i fabwysiadu ar draws y sefydliadau. Cyrff iechyd a gofal cymdeithasol i ddarparu gwybodaeth hefyd am gyrsiau cwrteisi iaith eraill sy'n cael eu datblygu (nid gan y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol) ac sy'n cael eu cyflwyno'n lleol, a data allweddol ar y nifer sy'n eu defnyddio.	Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol Cyrff iechyd a gofal cymdeithasol	Cymerodd 36 o unigolion ran yn y Cwrs Croeso lefel cwrteisi. Mae hwn yn gynnydd o 200% ar y llynedd, er ei fod yn dal yn isel o'i gymharu â'r cyfanswm targed damcaniaethol o 1,343 o staff ar Lefel 0. Mae BIAP wedi cynghori o'r blaen na fydd y model hwn o ddarparu hyfforddiant yn gallu darparu lefel uchel o gwmpas, a bydd angen modiwl e-ddysgu ar gyfer hynny, a darpariaeth ganolog o fodd i gofnodi'r lefel hon.	

18	Sefydliadau i ddatblygu a gweithredu strategaeth hyfforddi a gweithlu iaith Gymraeg wedi'i thargedu – gyda ffocws cychwynnol ar fynd i'r afael â bylchau mewn meysydd blaenoriaeth allweddol Mwy na geiriau, a'r rhai sydd â diffyg hyder (mae angen ystyried y potensial ar gyfer gweithio gydag arweinwyr tîm / rheolwyr / cyflogwyr hefyd i greu'r amodau i unigolion ddefnyddio eu Cymraeg) *(Tymor canolig)*	Byrddau iechyd i roi'r wybodaeth ddiweddaraf am waith i gefnogi cyflawni Safon 110, a sut maen nhw'n cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg ar draws lleoliadau clinigol.	Cyrff iechyd a gofal cymdeithasol	Mae Strategaeth y Gymraeg mewn Gofal Iechyd 2024–2029 yn parhau i fodloni gofynion Safon 110 ac yn darparu dull cydlynol o ddatblygu'r gweithlu.	
19	Cychwyn ymgyrch ymwybyddiaeth a hyrwyddo genedlaethol i wneud staff yn fwy ymwybodol o'r gwahaniaeth cadarnhaol y gall dysgu a defnyddio'r Gymraeg ei wneud i'r gwasanaethau a ddarparant. Bydd hyn yn cynnwys cynnal ymgyrchoedd recriwtio sy'n	Cyrff iechyd a gofal cymdeithasol i ddarparu gwybodaeth am ymgyrchoedd hyrwyddo maen nhw hefyd yn eu cyflwyno i godi ymwybyddiaeth o'r gwahaniaeth y gall	Llywodraeth Cymru/SCW a HEIW	Parhawyd i hyrwyddo sgiliau Cymraeg fel ased proffesiynol gwerthfawr ar draws y sefydliad; cânt eu hyrwyddo'n fewnol drwy ystod o strategaethau sydd wedi arwain at	

	mynegi pwysigrwydd yr iaith Gymraeg. Yr ymgyrchoedd i gynnwys modelau rôl ac astudiaethau achos ar y gwahaniaeth y mae defnyddio'r Gymraeg yn ei wneud wrth wella canlyniadau i unigolion. *(Tymor canolig)*	dysgu Cymraeg ei wneud. Dylai hyn gynnwys astudiaethau achos a gwobrau sy'n cynnwys yr iaith Gymraeg.		lefel presenoldeb uwch nac erioed am y drydedd flwyddyn yn olynol. Mae astudiaethau achos yn llywio ein rhaglenni hyfforddi Cymraeg mewn Gofal Iechyd/Cymraeg i Reolwyr.	
20	Gyrfa Cymru / AaGIC a Gofal Cymdeithasol Cymru i hyrwyddo pwysigrwydd a'r cyfleoedd y gall sgiliau iaith Gymraeg eu darparu o fewn gyrfaoedd ym maes iechyd a gofal cymdeithasol gan ddefnyddio adnoddau porth Tregyrfa a thrwy sioeau teithiol a sesiynau ymgysylltu gyda phobl ifanc. *(Tymor byr/canolig)*	Bydd AaGIC yn darparu gwybodaeth am Tregyrfa, gan gynnwys data ar niferoedd sy'n defnyddio'r safle. Bydd AaGIC hefyd yn darparu gwybodaeth am sioeau teithiol a digwyddiadau ymgysylltu a gynhelir gyda sefydliadau addysgol.	Gyrfa Cymru / AaGIC a Gofal Cymdeithasol Cymru / cyrff iechyd a gofal	Mae cynllun Menter Gyrfaoedd yr Academi yn parhau i ymgysylltu â disgyblion ysgolion uwchradd ar draws Ardal y Bwrdd Iechyd, ac un ysgol (Ysgol Gymraeg Ystalyfera) mewn ardal gyfagos sy'n derbyn nifer sylweddol o ddisgyblion sy'n byw ym Mhowys. Yn ystod blwyddyn academaidd	Mae Cynllun Menter Gyrfaoedd yr Academi yn cyflawni lefel anarferol o uchel o gwmpas a threiddiad ar draws ardal bwrdd iechyd gwledig, gan gyrraedd y rhan fwyaf o ddisgyblion oedran ysgol uwchradd.

		Gyrfa Cymru i ddarparu gwybodaeth am fentrau sy'n hyrwyddo pwysigrwydd sgiliau iaith Gymraeg mewn gyrfaoedd iechyd a gofal cymdeithasol, gan gynnwys data ar nifer y mynychwyr ar gyfer unrhyw ddigwyddiadau / sioeau teithiol / sesiynau ymgysylltu. Cyrff iechyd a gofal i ddarparu gwybodaeth am sioeau teithiol ac ymgysylltu â phobl ifanc, gan gynnwys data ar nifer y mynychwyr.		2024/2025, cyflwynwyd y cynllun i 4,318 o ddisgyblion mewn lleoliadau cyfrwng Saesneg ynghyd â 1,189 mewn lleoliadau cyfrwng Cymraeg (cyflwynwyd y sesiynau hyn yn y Gymraeg); cyfanswm o 5,507. Fel rhan o'r cynllun hwn mae cynrychiolwyr o Fwrdd Iechyd Addysgu Powys wedi rhoi cyflwyniadau ar yrfaoedd mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol i bron bob disgybl ysgol uwchradd ym Mhowys, ac mewn rhai siroedd cyfagos lle mae disgyblion	

				sy'n byw ym Mhowys yn mynychu'r ysgol. Mae'r cyflwyniadau hyn yn cynnwys sawl sleid gan gynnwys fideo ar bwysigrwydd sgiliau Cymraeg mewn gofal iechyd. Rhoddir y cyflwyniadau yn y Gymraeg mewn lleoliadau cyfrwng Cymraeg.	
Thema 3: Rhannu arferion gorau a dull galluogi					
29	Byddwn yn casglu ac yn rhannu enghreifftiau o arferion da arloesol sy'n bosibl ar draws y sector gan ddefnyddio safleoedd porth a hybiau sydd eisoes yn bodoli, gan gynnwys yr Hybiau Ymchwilio ac Arloesi. *(Tymor byr)*	Dylai cyrff iechyd a gofal cymdeithasol ddarparu enghreifftiau o ble a sut maen nhw wedi rhannu arfer da, gan gynnwys yn fewnol yn ogystal â chyda sefydliadau eraill. Cyrff iechyd a gofal cymdeithasol i ddarparu gwybodaeth hefyd	Llywodraeth Cymru / swyddogion y Gymraeg	Hyrwyddir Tregyrfa (Hwb Iaith) yn y cyflwyniadau ACEEs ac mae gwybodaeth BIAP yn cael ei hintegreiddio i Hwb Iaith. Mae BIAP wedi defnyddio'r Canolfannau Ymchwil ac Arloesi i hyrwyddo arfer da	

		ynghylch a ydynt wedi defnyddio Hwb Iaith i rannu arfer da. Dylent hefyd ddarparu tystiolaeth o ddefnyddio'r Canolfannau Ymchwil ac Arloesi ac egluro pam os nad ydynt wedi gwneud hynny.		yn y Gymraeg:	
30	Byddwn yn defnyddio ein Pecyn Cymorth Technoleg Dwyieithog i sicrhau pan fyddwn yn caffael a/neu ddatblygu gwasanaethau digidol newydd, y byddant yn cynnwys rhyngwyneb defnyddiwr dwyieithog lle bynnag y bo modd. Ar gyfer gwefannau gwybodaeth a chyngor, byddwn yn dod â chyfieithwyr yn nes at greu'r cynnwys, ac yn drafftio yn Gymraeg a Saesneg gyda'i gilydd, fel ein bod yn cyfathrebu'n glir yn y ddwy iaith.	Dylai cyrff iechyd a gofal cymdeithasol ddarparu enghreifftiau penodol o ble a sut y mae egwyddorion y Pecyn Cymorth Dwyieithog wedi cael eu defnyddio.	IGDC / cyrff iechyd a gofal cymdeithasol	Mae rhyngwynebau digidol sy'n cael ei arwain gan BIAP fel SilverCloud a Gwasanaeth Byw'n Dda Powys ar gael yn y Gymraeg: 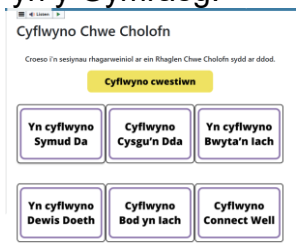	

	(Tymor byr)				
32	Byddwn yn sicrhau bod Arweinwyr Gweithredol y Gymraeg a Swyddogion a hyrwyddwyr y Gymraeg yn cyfarfod yn genedlaethol i rannu arfer gorau er mwyn sicrhau ymagwedd gyson at faterion allweddol a datblygu mentrau i ddathlu llwyddiant gan gynnwys hyrwyddo Mwy na geiriau o fewn cynlluniau gwobrau a gwobrau presennol. *(Tymor byr)*	Cyrff iechyd a gofal cymdeithasol i ddarparu gwybodaeth am enghreifftiau o arfer da a rennir fel rhan o rwydweithiau, gwobrau a digwyddiadau presennol.	Llywodraeth Cymru, cyrff iechyd a gofal cymdeithasol	Mae Powys yn mynychu ac yn cyfrannu'n rheolaidd at gyfarfodydd rheolwyr Cymraeg y GIG. Drwy'r rhwydwaith hwn, mae datblygiadau arloesol a ddatblygwyd ym Mhowys wedi cael eu mabwysiadu gan ddatblygiadau byrddau iechyd eraill e.e. yr ap Asesu Swyddi Gwag, y mae ffurf ohono'n cael ei defnyddio yn IGDC ac o bosibl sefydliadau eraill. Yn ystod 2025-26 ymunodd BIAP â chydweithrediad dan arweiniad PCGC ar Gof Cyfieithu a Chyfieithu Peirianyddol sydd	

				wedi arwain at gynnydd sylweddol mewn capasiti lleol ar sail niwtral o ran cost.	
35	Mae arwyddion gweledol nid yn unig yn galluogi defnyddwyr gwasanaethau i wybod pa staff sy'n siarad Cymraeg,ond maen nhw hefyd yn cyfleu neges bod y Gymraeg yn rhan 'arferol' o'r broses bob dydd o ddarparu gwasanaeth, ac yn adeiladu ar ethos o berthyn. Byddwn yn ymestyn y prosiect Iaith Gwaith ledled Cymru er mwyn i weithwyr sy'n gallu cynnig gwasanaethau'n Gymraeg, neu'n rhannol gynnig gwasanaethau'n Gymraeg, allu dangos hynny'n rhwydd drwy wisgo bathodyn neu laniard Iaith Gwaith. Byddwn hefyd yn ein	Cyrff iechyd a gofal cymdeithasol i roi'r wybodaeth ddiweddaraf am y gwaith sy'n cael ei wneud i gefnogi a hyrwyddo adnabod staff sy'n siarad Cymraeg – gan gynnwys unrhyw waith mewn perthynas â systemau digidol yn lleol. Bydd IGDC yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y gwaith sy'n digwydd ar lefel genedlaethol i gefnogi'r agenda hwn.	Llywodraeth Llywodraeth / IGDC/ cyrff a gofal cymdeithasol cymdeithasol	Cysylltwyd â phob siaradwr Cymraeg yn y bwrdd iechyd yn unigol drwy e-bost a chynigiwyd anfon cortyn Iaith Gwaith atynt. Mae rhyngwyneb digidol ar dudalen SharePoint y tîm Cymraeg yn galluogi staff i ofyn am y rhain yn hawdd o unrhyw ran o'r sefydliad. Hyrwyddir eu defnydd yn ystod y cyfnod ymsefydlu a thrwy hyfforddiant rheolwyr Cymraeg.	

	systemau TGCh, yn casglu, yn dangos ac yn rhannu gwybodaeth sy'n rhoi gwybod i ni fel unigolion a staff pwy sy'n gallu siarad Cymraeg, a pha wasanaethau y byddan nhw'n eu cynnig yn Gymraeg – er mwyn i ni allu defnyddio ein Cymraeg gyda nhw (Byddai angen rhoi ystyriaeth i gyllid / adnoddau ychwanegol i alluogi hyn i gael ei gyflawni.) *(Tymor byr)*				
37	Byddwn yn datblygu ymhellach adnoddau geiriadurol, corpws terminoleg o safon uchel, systemau cof iaith ac adnoddau ymarferol i helpu staff i ddefnyddio eu sgiliau Cymraeg, er enghraifft Gair i Glaf. Hyn i gynnwys swyddogion y Gymraeg a chyfieithwyr yn y tymor byr yn cydweithio ar goladu	Cyrff iechyd a gofal cymdeithasol a PCGC i roi'r wybodaeth ddiweddaraf am y gwaith sy'n cael ei wneud i ddatblygu a chefnogi gweithrediad yr adnoddau hyn.	Llywodraeth Cymru / cyrff iechyd a gofal cymdeithasol / PCGC	Mae ein cydweithrediad Cof Cyfieithu a Deallusrwydd Artiffisial traws-sefydliadol yn sicrhau cysondeb terminolegol ar draws amrywiaeth o sefydliadau eraill y GIG yn y cydweithrediad.	

	termau a chapasiti a gallu cyfieithu. **Tymor byr - gweithio ar y cyd ar ddatblygu termau safonol:**				
42	Pob corff iechyd ac awdurdod lleol benodi person i fod yn gyfrifol am sicrhau bod y camau gweithredu a'r targedau a osodwyd yn y cynllun yn cael eu cyflawni.	Pob corff iechyd ac awdurdod lleol i restru'r person sy'n gyfrifol am sicrhau bod y camau gweithredu'n cael eu cyflawni.	Pob corff iechyd ac awdurdod lleol	Y Cyfarwyddwr Gweithredol dros Bobl a Diwylliant (Debra Wood-Lawson) yw'r aelod o'r bwrdd gweithredol sydd â chyfrifoldeb cyffredinol dros gynllunio a chyflenwi'r Gymraeg. Mae Arweinydd Gwasanaeth y Gymraeg a Chydraddoldeb yn gyfrifol yn weithredol am gydymffurfiaeth â'r Gymraeg o fewn	

				Bwrdd Iechyd Addysgu Powys.	

Atodiad 3: Adroddiad Safon 78A 2021-26

Cyd-destun

Safon 78: *Rhaid ichi gyhoeddi polisi ar ddarparu gwasanaeth gofal sylfaenol sy'n ei gwneud yn ofynnol ichi ystyried y canlynol pan fyddwch yn gwneud penderfyniadau mewn perthynas â darparu gwasanaeth gofal sylfaenol— (a) pa effeithiau, os o gwbl (a pha un a yw'r rheini'n bositif neu'n andwyol), y byddai'r penderfyniad yn eu cael ar— (i) cyfleoedd i bersonau i ddefnyddio'r Gymraeg, a (ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg; (b) sut y gellid gwneud neu weithredu'r penderfyniad hwnnw fel y byddai'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar— (i) cyfleoedd i bersonau i ddefnyddio'r Gymraeg, a (ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg; ac (c) sut y gellid gwneud neu weithredu'r penderfyniad fel na fyddai'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol ar— (i) cyfleoedd i bersonau i ddefnyddio'r Gymraeg, a (ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.*

Safon 78A: *Pan ddaw 5 mlynedd ar ôl cyhoeddi'r polisi i ben yn unol â safon 78 (pa un a yw diwygiadau wedi eu gwneud i'r polisi hwnnw ai peidio) a phan ddaw pob cyfnod dilynol o 5 mlynedd i ben, rhaid ichi— (a) asesu i ba raddau yr ydych wedi cydymffurfio â'r polisi; a (b) cyhoeddi'r asesiad hwnnw ar eich gwefan o fewn 6 mis i ddiwedd y cyfnod.*

Mae Cod Ymarfer Comisiynydd y Gymraeg ar Safon 78 yn egluro y gellir bodloni'r safon drwy bolisi ehangach ar wneud penderfyniadau neu lunio polisïau, ac nad oes gofyn i'r Bwrdd Iechyd gael polisi annibynnol yn y maes hwn. O ganlyniad, safbwynt presennol BIAP yw bod y gofyniad hwn wedi'i gynnwys yn ein proses a'n polisi Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb presennol, sy'n gofyn yn benodol am asesiad o'r effaith ar y Gymraeg.

Gweithgaredd yn 2020-25

Yn ystod y cyfnod pum mlynedd dan sylw, gwnaed un penderfyniad ar ddarpariaeth Gofal Sylfaenol a oedd yn dod dan gwmpas y polisi hwn. Ddiwedd 2022, gwnaeth Practis Grŵp Crucywel gais i Fwrdd Iechyd Addysgu Powys i gau ei Feddygfa Gangen Belmont yng Ngilwern, gan nodi ymddeoliadau meddygon teulu, problemau perchnogaeth eiddo a phwysau ehangach ar y gweithlu. Yn dilyn proses ymgysylltu ffurfiol gyda chleifion a rhanddeiliaid, cymeradwyodd y Bwrdd Iechyd y cais yn ei gyfarfod cyhoeddus ym mis Mai 2023, ar ôl dod i'r casgliad nad oedd unrhyw ddewisiadau amgen hyfyw ar gael i gynnal y gangen.

Caeodd Meddygfa Cangen Belmont yn barhaol ar 30 Tachwedd 2023, gyda phob claf yn parhau i fod wedi'u cofrestru gyda Meddygfa Grŵp Crucywel a gwasanaethau Meddyg Teulu yn parhau i gael eu darparu o Ganolfan Iechyd Coffa Rhyfel Crucywel, gyda chefnogaeth cynllun lliniaru y cytunwyd arno i fynd i'r afael â phryderon mynediad a chymorth i gleifion. Er bod y practisau dan sylw wedi'u lleoli'n gorfforol ym Mwrdd Iechyd Aneurin Bevan, mae eu cleifion yn cynnwys rhai sy'n byw ym Mhowys.

Yn ystod y broses ymgysylltu, gofynnwyd yn benodol i randdeiliaid am eu barn ar ddarparu gwasanaethau yn y Gymraeg. Datgelodd dadansoddiad o broffil siaradwyr Cymraeg yr ardal leol fod y practis dan sylw wedi'i leoli mewn ardal â nifer uwch na'r cyfartaledd o siaradwyr Cymraeg ar gyfer Sir Fynwy, ond llawer is na chyfartaleddau Powys a Chymru. Serch hynny, yn ystod yr ymgynghoriad, nododd rhai unigolion fod hyn yn bwysig iddynt. Nodwyd nad oedd y practis dan sylw yn darparu unrhyw un o'i wasanaethau yn y Gymraeg ar hyn o bryd, ac felly na fyddai ei gau yn cael effaith negyddol ar y ddarpariaeth. Casgliad y broses, o ran y Gymraeg, oedd y byddai effaith cau yn niwtral ar ei waethaf, ac o bosibl yn gadarnhaol, gan y byddai canoli gwasanaethau'r grŵp yn ei gwneud hi'n haws darparu gwasanaethau i ystod ehangach o gleifion, ac yn cynyddu'r siawns y byddai cleifion sy'n siarad Cymraeg yn gallu cael eu paru â staff sy'n siarad Cymraeg.

Mewn ymateb i gais, darparodd y Bwrdd Iechyd gopi o ddogfennaeth yn ymwneud â'r ymgynghoriad hwn a'r cynnig ailstrwythuro i Gomisiynydd y Gymraeg ym mis Tachwedd 2023. Ni dderbyniwyd unrhyw sylwadau mewn ymateb i'r cyflwyniad hwn.

Asesiad

Yn seiliedig ar yr uchod, ein safbwynt presennol ym mis Mai 2026 yw bod dull presennol BIAP yn y maes hwn yn gymesur â maint a chwmpas BIAP fel sefydliad a pha mor aml y gwneir penderfyniadau ar ddarpariaeth Gofal Sylfaenol; a bod Bwrdd Iechyd Addysgu Powys wedi cydymffurfio â Safonau 78 a 78A.